Бүхы оронуудай пролетариннар, нэгэдэгты!

Буряат-Монголой ҮНЭН

№ 86 (5497)
АПРЕЛИИН 30 ПЯТНИЦА 1948 он

ВКП(б)-гэй Буряат-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сөн 20 мүнгөө

Эрэгтэй, эмэгтэй колхознигууд, МТС болон совхозуудай эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд, эрэгтэй, эмэгтэй таряашад, хүдөө ажалай мэргэжэлтэд! Тарилгын кампаниие жэшээтэ һайнаар үнгэргэхэ хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулагты!

(1948 оной Майн 1-дэ зорюулагдаһан ВКП(б)-гэй ЦК-гэй урялнуудһаа)

Хүдөө ажахые улам ехээр хүгжөөхын түлөө!

...шинисын, хара таряанай, кукуруз, рисэй, хлопогой, сахарна свеклын, ...ай сөсөгэй, клеверэй, люцернын ба ...ревкын Үндэр ургаса хуряаһанай ...колхознигууд, МТС ба совхозуудай ...ирилэгшэдтэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо ба тэдэнние ...уд болон медальнуудаар шагнаха ...СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ манай газетын хуудаһан ...толилогдоһон байгаа. Энээнние ...Монголой колхозно таряшад бо... МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд ...ехэ баяртайгаар угтаба. Хүдөө ажахые ...түлөө шэнэ хүсэтэйгөөр хүгжөөн ...ухалга хүсэтэ хэбсэг болохо энэ Указ ...зоригжоһон Бурят-Монголоймнай ...шад Үндэр ургасын түлөө улам ехэ ...зэйгээр тэмсэжэ колхозно таряшад ...партии, правительство болон агуу... Сталинай халуун анхаралда бодото ...гөөр харюусахабди гэжэ нэгэн һанал... ...мэдүүлнэд.

Указай гараһанһаа хойшо хэдэ... колхозууд болон МТС-үүд полевой ...ирние өрид шангадхажа, Майн 1-эй ...Үдэртэ өрхим бэлэг барихань. ...аймагай «Мартын 8» колхоз ...культурануудай эртын тарилгые ...тайгаар дүүргэжэ, Үндэр ургаса ...бата бэхи Үнэнэ һуури табяа. ...тарыанажалай болон трактор... ...түүдие тариха даалгабариуудаа ...ан байна.

...ө үедэ республикын бүхы колхозууд болон МТС, совхозуудай хүдэлмэришэд Үндэр баян ургаса хуряажа, ...истическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ ...үргэхын, СССР-эй орденуул болон ...медальнуудаар шагнагдахын түлөө ...тайгаа абангүйгөөр тэмсэжэ байна. 1948 ондо республикын колхозууд болон МТС бүхэн үндэр баян ургаса ...ша шадаха дүүрэн аргатай. Үнгэрсэн жилдэ ороо тарыанай һайн ургалагдажа, хүдөө ажахые улам саашаа дэбжүүлхэ түлөө колхозно таряшадай баатарлиг ехэ тэмсэлые эмхидхэхэ хэрэгтэ шэнэ алхам болоо үгөхэ байна. Аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, мүн тэрэшэлэн партийна эхин организациинууд болбол өнэ түүхэтэ Указые хүн бүхэндэ гүнзэгыгөөр ойлгуулжа, тэдэнние Үндэр баян ургаса хуряаха ябадалда зоригжуулха уялгатай. Мүнөө колхознигууд болон МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэриин ба политическэ угаалгаа дэбжэлтэтэй байна. Энээнние зүбөөр хэрэглэжэ, хабарай полевой хүдэлмэриин темпые улам түргэдхэхэ гээшэ партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай эгээл шухала зорилго болоно.

Социалистическэ мүрысөөн мүнөө жэлдэ үрдынхиһаа улам хүсэтэйгөөр дэлгэрүүлэгдэхэ ёһотой. Энээнние аймагуудай партийна организациинууд бодотоор толгойлжо, колхоз, МТС, бригада, звено болон хүн бүхэнэй абаһан уялгануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргүүлжэ, геройнууд болон ордентодые улам олошоруулхын түлөө оролдохо зорилготой.

1948 оной июлиин 4-дэ республикымнай 25 жэлэй ой гүйсэхэнь. Энэ алдарта үдэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө колхозис полинууд дэгүүрөө баатар зоригтойгоор хүдэлмэрилжэ баян ургасын түлөө улам эрэшэтэйгээр урагшаа дэбшэ!

Толицын ажалшадай майн нэгэнэй урда тээхи баярай суглаануд

...адай һайндэр Майн нэгэннис ...ороо баяр ёһололой оршоя байдалда ...ээр бэлэдхэжэ байна. Городой үйлэ... ...тамайнууд улаан торгоор шэ... ...ооргодоно. Эдэ Үдэрнүүдтэ предприятинуудай ...дэрэ һайндэрэй хүхюун байдал ...ой. Столипын ажалшад дүрбэн ...түсэбые болзорһоонь урда нүүрлэгдэ ...1-эй һайндэртэ үйлэдбэриин ...ууд туйлахаар бэлэдхэжэ ...1-дэ зорюулагдажа, клубуудта, ...та ба культурын байшангуудта ...суглаануул олон зоной байлцаһан үнэргэлдэжэ байна.

...туудай түрүүшын баярай суглаа...ниин 26-да болобо. Киевскэ райо... ...шадай суглаан дээрэ ВКП(б)-гэй ...пропагандын Управленийн таһагые ...ийн О. М. Ковалев Майн нэгэнэй ...тулай элидхэл хэлэбэ. Советскэ ...приятинуудай ба эмхи зургаа... ...1500 түлөөсэгшэд нинтын кауказ... ...ийнэ ректор нүхэр В. А. Мишулинай элидхэлые шагнабад. Молотовой нэрэмжэтэ Московско энергетическэ институтэй клуб хүн зоноор дүүрэнхэй. Эндэ Первомайска районой предприятинууд, эмхи-зургаануул ба һургуулинуудай түлөөлэгшэд суглаһан байна. Эдэнэй дунда «Серп ба Молот» гэжэ металлургическа заводой түсэбһөө үлүү булад ба прокатые орондоо үгэһэн солото хүнүүд үсөөн баше байлсаба. Хара металлургийн Министр нүхэр И. Т. Тевосян элидхэл хээ.

Мүн тэрэшэлэн Үсэгэлдэр Дзержинскэ, Московско ба Коминтерновско районуудта, мотоциклеэй заводто, Щербаковой нэрэмжэтэ торго нэхэдэг комбинадта, Байдаевай нэрэмжэтэ фабрикада, Калининай нэрэмжэтэ заводто, Тимирязевай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын Академида ба бусад предприятинуудта, эмхи зургаануудта болон һургуулинуудта баярай суглаануул Үнгэргэдөө.

Бүхы суглаануул дээрэ нүхэр И. В. Сталинда амаршалганууд хүхюун баяртайгаар баталагдан абтаа.

(ТАСС).

ОЙН БАЯРАЙ ҮНДЭР УРГАСЫН ТҮЛӨӨ!

НҮХЭД СЕЯЛКЭШЭД! Бичурын сеялкэшэдэй жэшээе халан абагты!

☆

Түсэбөө дүүргэба

МУХАРШЭБЭР. («Б. М. Үнэнэй» корреспондентһээ). Республикынгаа 25 жэлэй алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө тэмсэжэ байһан «Красный Заган» колхозой гэшүүд хабарай полевой хүдэлмэриие амжалтатайгаар Үнгэргэжэ байна. Поли дээрэ гараһанһаа хойшо плугшадынь Үндэр бүтээсэ туйлана. Тэрэнэй ашаар, 2300 гектар газар элдүүрилжэ, ороһото культурануудай тарилгада хүсэд бэлэн болоо.

Энэ звено илажа ябана

КЯХТА. (Телефоноор абтаба). Ульяновай нэрэмжэтэ колхоз ороһото культурануудай өртын тарилгын түсэбые 50 гаран процент дүүргэд байна. Колхозой бригада болон звенонууд шэниисэ ба хара таряа хэхэ газараа элдүүрилжэ хүсэд бэлэн болгонхой.

Мүнөө жэлдэ түс колхозой бригада ба звенонуудай дунда социалистическэ мүрысөөн бүри Үргэнөөр дэлгэрһэн байна. Тэрэ мүрысөөндэ И. Зарубинай хүтэлбэрилдэг хоердохи звено илажа ябана. Эндэ нормоео дүүргэдэгүй нэгэшье хүн үгы юм. Звеногой гэшүүд В. Зарубин, С. Лазарев, Л. Лазарев, П. Леонтьев гэгшэд илангаяа һайнаар хүдэлмэрилнэд.

Н. Бадмаев.

Арбан үдэр бүхэндэ—8 гектар

Хабарай тарилгые түргэнөөр ба өрхим шанартайгаар үнгэргэжэ, үндэр баян ургаса хуряахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ соргойгоор оролсоһон Боргойн совхозой хүдэлмэрилэгшэд абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Плугшадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ Сараб Ринчинов илажа ябана. Энэ нүхэр дунда зэргээр 10 хоног бүри 8,5 гектар һайн шанартайгаар хахалдаг байха юм. Хахалһан газарайнь гүнзэгые хэмжэхэдэ 18—20 сантиметр болодог.

Тарилгын үедэ нүхэр Ринчинов 40 гектар хахалхаһаа гадна, үшөө ерэхэ жэлэй тарилгада зорюулан, 20 гектар өртын пар бэлэдхэхэб гэһэн уялга абанхай. Энээнээ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тулада мори унаагаа онсо һайнаар харуулһалдаг, плугаа ханамжатайгаар абажа ябадаг байха юм.

А. Будажапов.

☆☆

Сеялкэнүүдээ бүхы хүсөөрынь хэрэглэе!

Бичурын аймагай Харланай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой сеялкэшэдэй бэшэг

Мүнөө үедэ манай колхоздо тарилгын хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байна. Бидэнэр энэ хабар хамта 1165 гектар ороһото культурануудые тариха байһан аад, эртын тарилгые 50 гаран процент болгоод байнабди.

Хабар эртэ дулааржа, сагай уларилай таатай зохид байһан хадань, манай колхознигууд поли дээрэ гараһанһаа хойшо тарилгын хүдэлмэриие агротехникын заабариин еһоор богонихон болзор соо, шанар һайнтайгаар хэхэ гэжэ оролдоно. Тиихэдэ бидэнэр Үрһэ хаяха тон харюусаагатай ажалда ябажа байхадаа, түргэнөөр ба һайнаар тарихын түлөө үнэн зоригоо табижа, аһан шадалаараа ажалланабди

Бидэнэр тус бүридее 12 рядна сеялкээр Үдэртее 6 гектар тарихын орондо, 7 га хүртэр таринабди. Иигэжэ еөһэдынгее ажалай бүтээсые ехэ оолгожо шадаһанай ашаар, манай колхозой сеялкэшэн бүхэн энэ хабарай сезон соо 180 гектар тариха нормоео хахадһаань үлүүлээд ябана.

Энээнһээ хойшо бидэнэр тарилгынгаа темпые заашье һуладхангүй, харин улам шанпадхажа, эртын тарилгые тон лэ богонихон болзор соо, шанар һайнтайгаар дүүргэхэбди гэжэ үгээз Үгэнэбди.

Тиихэ зуураа, бидэнэр республикын бүхы сеялкэшэдые урналхамнай хадаа: мүнөө тарилга дээрэ ябажа байһан сеялкэ бүхэниие дүүрэн шадалаарынь хүдэлгэе! Хэрбээ бидэнэр шэнгээр сеялкэшэн бүхэн Үдэртее нэгэшье гектар нормоһоо үлүү таряад байбал, айхабтар ехэ саг алмажа, тарилгын хүдэлмэриин темпые улам хурдадхаха байна. Тиимэһээ сеялкэшэн бүхэн Үдэрэйнгее нормые дүүргэхэнээ гадна, шадаал һаа, үлүү тариха гэжэ оролдохо еһотой.

Үндэр баян ургаса абаһанай түлөө хүдее ажахын түрүүшүүлдэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ элгохо болон орденуул ба медальнуудаар шагнаха тухай СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указтай танилсажа, урма зоригоо улам ехээр бадарһан бидэнэр хабарай тарилгые агротехническэ богонихон болзор соо, эрхим шанартайгаар Үнгэргэжэ, ойн баярай Үндэр ургасын Үндэһэ һуури тодхохо гэжэ эрид шиидэнхэй байнабди.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой сеялкэшэд:
Чагдар Ганжуров,
Содном Жигжитов,
Дондон Дармаев.

Түрүү колхоздо—Улаан туг

БИЧУРА. (Телефоноор абтаба). Эндэ хабарай тарилгын Үедэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй түрүүшын дүн гаргагдаба. Ороһото культурануудай эртын тарилгын түсэбые 60,8 процент дүүргэһэн Логовскийн нэрэмжэтэ хүдее ажахын артель (правлениинь түрүүлэгшэ С. Д. Бутаков, партийна организациинь секретарь Н. И. Бутаков) тэрэ мүрысөөндэ илажа, ВКП(б)-гэй вйком ба аймгүйсэдиомой даммуулгын Улаан туг абаһан байна.

Дамжуулгын Улаан туг абаха хоердохи кандидадта — Маргантын сомоной Сталинай, гурбадахи кандидадта — Харланай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд баталагдаба. Эдэ колхозууд ороһото культурануудай эртын тарилгын түсэбые 41—59 процент дүүргэһэн байна.

Б. Юмсунов.

Плугшадай жэшээтэ ажал

—Сталинска дүрбэдэхи табанжэлэй гурбадахи жэлдэ заатагүй Үндэр баян ургаса хуряажа, Эхэ ороондоо улам ехэ таряа талха Үгэхэбди—гэжэ нэгэн һаналтайгаар мэдүүлһэн Закаменай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд хэлэһэн Үгэдее хүрэжэ байна. Тарилгын түрүүшын дүнгүүдые гаргаад байхада энэ колхоз недондонойхидо орходоо һайнаар хүдэлмэрилжэ байба. Колхознигуудай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ илаһан хүнүүдэй тоо үлэр ерэхэ бүри олошорно. Тэдэнэйديлэнхидынь плугшад байха юм.

Хүдэлмэридее илангаяа илгардаг плугшад Тубшинов, Цыремпилова, Цыбенова, Батуев, Цыренов гэгшэд поли дээрэ гараһанһаа хойшо үдэр бүри нормонуудаа эрхим шанартайгаар үлүүлэн дүүргэлэ.

В. Будаев.

Голодоһо гаргана

ЗАИГРАЕВО. (Телефоноор абтаба). Ново-Брянска МТС-эй зарим трактористнуул хүдэлмэридее харюусалгатүйгөөр хандаһанай эсэстэ агротехникын заабариинуудые хазагайруулжа байна. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг трактарист А. В. Пушкарев гэгшэ шэниисэ тариха рекордно участогай газарые оройдоо 10 — 12 сантиметр гүнзэгытэйгөөр хахалжа, хүдэлмэридее голодоһо гаргана. Энээнние мэдэһэншье һаа, МТС-эй дирекци трактарист Пушкаревто саг соонь хэмжээ абаагүй байха юм.

Тэрэшэлэн Ждановай нэрэмжэтэ колхозо зарим трактористнуул гүйхэнөөр ба далантайгаар хахалха мэтээр агротехникын заабариинуудые эбдэнэ. Мүн мимэ баримтануул ондоошье колхозуудта үзэгдэнэ.

Мүнөө ойн баярай Үндэр ургаса хуряахын түлөө колхознигууд болон МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй үнаһан малгайгаа абаха забдагүйгөөр хүдэлмэрилжэ байһан Үедэ агротехникые хазагайруулжа байха гээшэ гэмтэ хэрэг мүн. Хэн хүдэлмэридее голодоһо гарганаб, тэрэниие үндэр ургасын түлөө тэмсээгүй, харин өөрынгее даалгабридэ халиргай хүнгэнөөр хандажа байһан этэгээд гэжэ тоолоод, тэрээндэ ланга хэмжээ абаха шухала.

П. Метляев.

Эбдэрхэй сеялкээр тарилга хэнэ

МУХАРШЭБЭР. («Б. М. Үнэнэй» корреспондентһээ). «Улаан туяа» колхозой хүтэлбэрилэгшэд тарилгые түргэнөөр ба эрхим шанартайгаар Үнгэргэхэ тушаа Үдэр бүри Үгэ хүүрээ барадаг байха юм. Тэдэ, Үнэн хэрэг дээрэнь хаража Үзэхэдэ, тарилгын түрүүшын үдэрһөө хойшо энэ агротехникын заабариинуул хазагайруулжа байха гээшэ гэмтэ хэрэг мүн. Хэн хүдэлмэридее голодоһо гарганаб, тэрэниие үндэр ургасын түлөө тэмсээгүй, харин өөрынгее даалгабридэ халиргай хүнгэнөөр хандажа байһан этэгээд гэжэ тоолоод, тэрээндэ ланга хэмжээ абаха шухала.

П. Метляев.

Эбдэрхэй сеялкээр тарилга хэнэ

МУХАРШЭБЭР. («Б. М. Үнэнэй» корреспондентһээ). «Улаан туяа» колхозой хүтэлбэрилэгшэд тарилгые түргэнөөр ба эрхим шанартайгаар Үнгэргэхэ тушаа Үдэр бүри Үгэ хүүрээ барадаг байха юм. Тэдэ, Үнэн хэрэг дээрэнь хаража Үзэхэдэ, тарилгын түрүүшын үдэрһөө хойшо энэ агротехникын заабариинуул хазагайруулжа байна.

«Оголгорой эбэр» гэжэ участок дээрэ шэниисэ тарилгажа эхилэнхэй. Эндэ хүдэлмэрилжэ байһан сеялкэшэн **Сангаева** гэгшэ аяар 19 гектарта тарилга хэһэн аад, Үрһэеэ шоройдошье булаагүй, минут газарай хүрьһэн дээгүүр тарижархиһан байхэ юм. Ушарынь хадаа тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд заһабарилагдажа дүүрэгүй, эбдэрхэй сеялкэ полидо гаргаһэн байгаа.

Сеялкынь дискэнүүд эрьелдэдэггүй лээрэнээ буртаг бог үбһэ шагтагалаад ябадаг юм. Сеялкэшэн **Сангаевагай** тарилгын агротехникые хазагайруулжа байһыень харабашье шанарые сахиха инспектор Ц. Бадмацыренов энээнэй хүдэлмэриие абяа анирүүйгөөр тушаажа абадаг байна.

Шэниисын тарилгые эбдэрхэй сеялкээр тарижа байһан тус колхозойхид энэ ехэ алдуугаа дары заһажа абаха уялгатай.

Б. Дымбрылов.

АЖАЛАЙ БАЯР

Апрелиин 27-до Баргажанай аймагай центр хүн зоноор олон, найралан хүхиноэжэ байһан янзатай байба. Теэд, эндэ ёһотой найр, ажалай баярай найр болоһон байна.

Аймагай культурын байшангай бага зал соо баттахаар бэшэ олон хүнүүд — социалистическэ таряан ажалай түрүүшүүл, аймагай ажаүйлэдбэриин стахановецуул, интеллигенциин түлөөлэгшэд, партийна ба советскэ эдэбхитэй суглааншай.

Үглөөнэй 10 час. Ажалшадай депутадуудай аймагай Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Д. Э. Эрдынеев** болбол гүйсэдкомой Үргэн заседаниие нээхэ зуураа нигажэ мэдүүлнэ:

— Манай аймагай колхозно таряашад ба МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска Пленумэй түүхэтэ тогтоолые хэрэг ажал дээрэ бэелүүлэн, Үнгэрэгшэ жэлдэ Үндэр ургаса хуряажа, бага бэшэ амжалта туйлаа. Манай аймагай таряан ажалай гурбан түрүүшүүлдэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгоһон ба дүшэ гаран хүниие орденуул ба медальнуудаар шагнаһан ябадал энээнэй толотомо тодо гэршэнь мүн болоно. Мүнөөдэр СССР-эй Верховно Советэй депутат, БМАССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Б. Л. Лобсанов** болбол эдэ түрүүшүүлдэ орденуул ба медальнуудые барюулха байна.

Социалистическэ Ажалай Герой **Радна Сагалаевич Бубеевтэ** Ленинэй орден болон «Халуур ба Балта» гэһэн алтан медаль нэрьемэ альгаташалган доро барюулагдаба. Удаань 62 наһатай **Ринчин Ванюшкеевич Эрдынеев** Ленинэй орден болон «Халуур ба Балта» гэһэн алтан медаль абаба.

Баярлаһандаа баяардаһан Ринчин Ванюшкеевич сугларһан олон хүнүүд тээшэ хандажа нигэжэ хэлэбэ:

— Нимэ Үндэр дээдэ хайрые намда хүртөөһэнэйнь түлөө нүхэр Сталинда, агуухэ Сталинда, сэсэ мэргэн Сталинда, мүн таанарта халуун баяр хүргэнэб, — гэжэ мэдүүлэд ондоо хэлэхэ Үгээ олонгүй нюдэшөө баярай нелбоһо дуһалуулжа байба...

Удаань Куйтунска МТС-эй трактورна бригадын бригадир нүхэр **Т. Б. Базаровта** — харьяата колхозуудтаа 107,34 гектар газарһаа гектар бүриин 23,4 центнер шэниисэ ба 52 гектар газарһаа гектар бүриин 16,4 центнер хара таряанай ургаса абаһанайнь түлөө Ленинэй орден барюулагдаба.

Нүхэр Б. Л. Лобсанов болбол нүхэд **С. Б. Бадмаев, З. Д. Ангаров, Б. М. Дымбренов, Р. П. Цыренов, В. В. Сакацев, Б. С. Соломинский, Г. И. Сизых, Д. З. Эрдынеев** ба бусадта Ажалай Улаан тугай орденуудые барюулба. Мүн «Ажалай шэн габьяагай түлөө», «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» гэһэн медальнуудые хэдэн олон хүнүүдтэ барюулба. Тэдэнэрэй дунда аймагай газетын редактор **М. Б. Арьяева**, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозник **Д. Б. Баторов**, ВКП(б)-гэй Баргажанай айкомой эмхидхэлэй-инструкторска таһагые даагша **Г. Б. Бадмаев** ба бусад бии.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Социалистическэ Ажалай Герой Р. С. Бубеев үнэ удаан Үргэлжэлһэн нэрьемэ альгаташалган дундуур трибуна дээрэ гаража, Үндэр дээдэ хайрада хүртэгшэдэй үмэнэһөө Үгэ хэлэбэ:

— Нүхэд! Большевистскэ парти, советскэ правительство ба агуухэ Сталинда баяр хүргэхэ Үгэмни хүрэнэгүй. Гансахан ла манай социалистическэ гүрэн дотор простой таряашанай ажал хүдэлмэрилэ нимэ Үндэрөөр сэгнэгдэдэг байна. Ондоо ямаршье ороондо гражданин бүхэн ажал хэхэ, амарха, эрдэм һураха нимэ ехэ эрхые эдэлдэггүй.

1947 ондо — дайнай һүүлэй сталинска табанжэлэй хоердохи жэлдэ манай артелиин колхознигууд нүхэр Сталинчайнгаа Үмэнэ абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тулада Үнэн сэхээр ажаллажа, бага бэшэ амжалта туйлаа.

Нүхэд! Бидэнэр болбол энэ амжалтаараа һанаагаа амаржа, бардамлахэ ябадал гаргахагүйбди. Бидэнэр 1948 ондо бүри Үндэр уялга абаха зуураа, хамагай түрүүндэ өөһэдынгее дүй дүршэлые аймагай колхознигуудай дунда түхэон тараажа, тэдэнэрэй ажалай амжалта туйлаха ябадалдань туһалха гэжэ оролдохобди. Манай колхознигууд энэ жэлдэ бүхы таряачайнгаа талмай дээрэһээ гектар бүриин 16 центнер, тиихэдэ 60 гектар талмайһаа гектар бүриин 33 центнер шэниисын ургаса хуряаха гэһэн уялга абаад, мүнөө хабарайнгаа тарилгые эмхигэйгээр эхилээд байна.

Манай артелиин колхознигууд республикын 25 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые ойн баярай Үдэр хүртэр гүйсэдхэхэ, хүдее ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбее сүм дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Колхознигууд ба колхозницануул тухай халуун анхаралаа хандуулжа байдагайнь түлөө нүхэр Сталинда ехын ехэ баяр хүргэнэб!

Нүхэд! Энэ жэлдэ ойн баярай Үндэр ургаса туйлахын түлөө тэмсэлдэ эрэшэтэйгээр оролсоел!

Социалистическэ Ажалай Герой Р. С. Бубеевэй Үгээ дүүргэхэдэнь Үни удаан замхашагүй альгаташалган болоно.

Нүхэр Б. Л. Лобсанов Социалистическэ Ажалай Геройнуул ба орденуул болон медальнуудые абагшадта хандажа Үгэ хэлэбэ.

—Нүхэд Социалистическэ Ажалай Геройнуул, ордентод ба медальтад, энэ заседанида хабаадагша бүхы ажалшад! СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, БМАССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Үмэнэһөө, ВКП(б)-гэй Обкомой Үмэнэһөө таанарые Үндэр баян ургаса түйлажа, хүндэтэ нэрэзэргэ ба орденуул болон медальнуудта хүртэһэнтэйтнай дашарамдуулан амаршалнаб,—гэжэ нүхэр Б. Л. Лобсанов сугларагшадта хандана.

Үнгэрэгшэ жэл ВКП(б)-гэй ЦК болбол дайнай һүүлэй хүдее ажахые хүгжөөн дэбжүүлхэ түхай түүхэтэ тогтоол гаргаһан байгаа. Энэ тогтоол хадаа бүхы советскэ арадые ажалай баатаршалгада зоригжуулһан ба ажалай дэбжэлтын ошо сасаргаһан байна. Энэ ехэ дэбжэлтын долгин мүн манай республикын, тэрэ тоодо Баргажанай аймагай колхозно таряашадай дунда дэлгэрһэн байгаа.

Колхозно таряашадай шэн табьяата ажалай ашаар Үндэр баян ургаса хуряагаһан ба энэнэй Үрөөр эдее хоолой продуктын шухала запасуул байгуулагдажа, карточна системые болюулха ябадалые хангаһан байна. Энэ хэрэгтэ Баргажанай аймагай колхозно таряашад мүн өөһэдынгее хубитые орууулжа, советскэ правительствоһаа Үндэр дээдэ сэгнэлтэ абаһан байна.

1948 ондо аймагай колхознигууд бүри ехэ амжалта туйлажа, Социалистическэ Ажалай Геройнуул ба ордентод болон медальталай зэргые улам Үргэдхэхэ байха гэжэ найдаха байнаб.

Мүнөөдэр орденуул ба медальнуудые абагшад гансахан лэ өөһэдее һайнаар ажаллаха бэшэ, мүн бусад колхознигуудта өөһэдынгее баян дүй дүршэлые Үгэжэ эйн баярай Үндэр ургаса туйлаха ябадалдань туһалха гэжэ найдэнэб.

Ц. Цыбиков.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Малажалда шухала анхарал табиха

Золтой жаргалтай бурят-монгол арад болбол энэ жилдэ өөрынгөө республикын 25 жилэй ойн гүйцэлэн баярай үдэрые тэмдэглэхэнь гээшэ. Энэ һайнцэрлэлтэдэ бэлэдхэхэ тухай партийн Обкомой бюрогой тогтоолые манай республикын ажалшад зүбшөөн хэлсэжэ, өнө түүхэтэ үдэрые ажалай эрхим бэлэгтэйгээр уттаха гэжэ сусаршагүй зоригтойгоор шармайн ажаллана.

Манай аймагай ажалшад энэ патриотическа хүдэлөөндэ мүн лэ адэбхитэйгээр оролсожо, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Февральска Пленумэй табиһан зорилгонуудые һайнаар бүцүүлхын тулада бүхы хүсэ шадалаа гарган тэмсэжэ байна.

Партийн Обкомой үреэлда харюу болгон, аймагай ажалшад тодорхой социалистическа уялгануудые абаһан байна. Малай колхозууд 1948 ондо малажалые хүргөөхэ гүрэнэй түсэбые бүхы түрэлэй малаар үлүүлэн дүүргэжэ, адуу малай тоо толгойе үнэрһэн 1947 онойхиһоо адуугаар — 19 процент, өбэртэ бодо малаар — 14 процент, хони ямаагаар — 22 процент олошоруулха, һаамхай үнөэн бүхэнһөө 735 литрһээ доошо бэшэ һү һааха гэһэн уялга абаһан байгаа.

Манай партийна организациинуудай урда үшөө иэнэ, харюусалгатай зорилгонуудые табиглана. Эдэ зорилгонуудые өрхимөөр шидхэхэ талаар, һаяхан боложо үнэрһэн Областной XV партийна конференциин өөрынгөө тогтоол соо тобшо һонөр зүбабринуудые областной партийна организациидэ үгэһэн байна. Партийна организациинуудэ өөһадынгөө коммунистнуудай хүсые малажалай участогуудэ дэгүүр зүбөөр хуваарилан табиха, энэ шэнэ политическэ ба үйлэдбэриин дэбжэлтые толгойлхо, колхозчинуудай абаһан уялгануудаа саг соонь дүүргэхэ ябадалдань туһалха, түрүүшүүлэй ажалай дүй дүршэлые олоной шадэбари болгохо уялгатай.

Манай аймагай олонхи партийна эхин организациинуудэ өөрынгөө коммунистнуудые гол участогуудэ дэгүүр зүбөөр табиһан дэрэһэ малажалые хүргөөн дэбжүүлхэ талаар нилээд амжалтануудые туйлажа шадаа. Бурцакирай сомоной Ленинэй нэрэмжэт колхоз (түрүүлэгшэнь ВКП(б)-гэй айкомой гэшүүн Дармаев, парторганизациин секретарь Дулмаев) үнгэрһэн жилдэ адуу малые үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые бүхы түрэлэй малаар үлүүбшөлөн дүүргэжэ, энэ жилэй малай үбэлжэлгые нэгэшье толгой хоролтогүйгөөр үнгэргэжэ байна. Эндэхи парторганизациин олонхи коммунистнуудай малажал дээрэ хүдэлмэрилнэ. Нүхэд Дамбаева, Дулмаев, Ринчинов гэгшэд фермые эрхилэгшэдээр, Дамбаева—хонишон, Цыденова һаалишан, Тугутов, Цыденшеев гэгшэд морншодоор хүдэлмэрилнэ.

«Майн 1» колхозо (түрүүлэгшэнь ВКП(б)-гэй айкомой гэшүүн нүхэр Гонгников, парторганизациин секретарь нүхэр Ульзетуев) адуу малай үбэлжэлгые эрхим һайн бэлэдхэлтэйгээр уттажа үнгэргэнэн дээрэһээ, мүнөө хүлеэжэ абаһан 120 тумэн, 98 эшэгэ хурьгадаа нэгэшье толгой хоролтогүйгөөр тэнжэжэ байна. Мүн лэ эндэ малажал дээрэ коммунистнуудай хүдэлмэриилнэ гэбэл: колхозой һүнэй-товарна фермын эхалагша һаалишан БМАССР-эй Верховна Советэй депутат Ц. О. Цыбенова, ахалагша һаалишан Д. Цыбенова гэгшэд үнгэрһэн жилдэ бригаданууд дээрэ даажа абаһан 18—48 үнөөлһөө 48—48 тугалнуудые түрүүлжэ, тобир тарганаар тэнжэһэн байгаа.

«Коминтерн» колхозой фермые даагша коммунист С. Доноев 600 гаран толгой һарлаг хайнагуудые нэгэшье толгой хоролтогүйгөөр, тобир тарганаар ондо орууллажа байха юм. Малажал дээрэ удэлан саг соо хүдэлмэриилнэн дүй дүршэлтэй ахалагша һаалишад коммунистнар Соном Ринчинова, Дулма Ринчинова (Кировэй нэрэмжэт колхоз), Дыжыма Данзанова, Долгор Дымпилова (Сталинай нэрэмжэтэ колхоз), гэгшэд жал бүри мал үсхэбэрилхэ түсэбые үлүүлэн дүүргэдэг аймагай эрхим малшад болоно.

Ажалай нимэ амжалтануудые туйлаһан коммунистнуудаймаг дотор нилээд олон байха юм.

Тиигэбэшье малажалые хүргөөхэ талаар ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска Пленумэй түүхэтэ тогтоолые хангалтагүйгөөр бэелүүлжэ байһан партийна организациинуудай манай аймаг дотор бии зандаа.

Санагын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Жалсанов, партийна организациин секретарь нүхэр Пыденов) энэ жилдэ малай үбэлжэлгые тон муугаар үнгэргэжэ байна. Энэ оной түрүүшын 3 һара соо ганцал харуулха, адуулганай муу дээрэһээ 5 толгой адуу, 20 толгой эбэртэ мал, 20 толгой хони ямаа үхүүлһэн ба 5 толгой адууһа шонодо эдюулһэн байна. Эндэхи парторганизациин 15 коммунистнуудай нэгэнишье малажал дээрэ хүдэлмэрилдэггүй, малшадай дунда политическэ хүдэлмэри нашагүй нуудар ябуулагдадаг байна.

«Улаан Олон» колхозодо малай хоролто мүн лэ ехэ. Тус колхозой хониной товарна фермые даагша коммунист нүхэр Балмаев хонидойнгоо харуулха муугаар эмхидхэһэн дээрэһээ энэ оной түрүүшын 3 һара соо 104 толгой хони үхүүлһэн байха юм. Тэрэшэлэн Молотовой нэрэмжэтэ колхозой эбэртэ малай гүүртые даагша коммунист пүхэр Садаев, Цаган Мориной сомоной Сталинай, Калининай нэрэмжэтэ колхозуудай МТФ-е даагшад коммунистнуудай нүхэд Долторов, Буянтуев гэгшэд тон хангалтагүйгөөр хүдэлмэриилнэ. Эдэнэр харюусалгата ажалдаа хайхарамжагүйгөөр хандажа, нилээд олон толгой малнуудые үхүүлһэн байха юм.

«Улаан Октябрь» колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Будаев ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоолые бэелүүлэн, малажалые хүргөөн дэбжүүлхэ хэрэгтэ бүхы коммунистнуудаа элсүүлэн эмхидхэжэ, нэгэшье толгой малые хоролгүй ябадалые туйлахын ороондо, өөрөө колхозойнгоо хонин һүрөгүүдые хулгайлан худалдаһаа байха юм.

Манай аймагай партийна организациин болбол областной XV партийконференциин шийдхэбэриие саашанхи хүдэлмэриингөө гайшалхы программа болгожо, өөрынгөө ажал хүдэлмэри дээрэ байһан дутуу дунтануудые ойрын саг соо усадхажа, республикын ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн ажалшадай патриотическа хүдэлөөн улам саашань үргэдхэхэ ба олонниитынполитическэ хүгэлмэриие һайнаар ябуулха ажалшадай абаһан уялгануудаа бэелүүлхэ ябадалые туйлаха зорилготой.

О. Аюшеев. ВКП(б)-гэй Закаменай айкомой секретарь.

Научно-теоретическэ конференци болобо

Зоосветеринарна институтай марксизм-ленинизмын үндэһэнүүдэй кафедрын үүсхэлээр Владимир Ильич Ленинэй ажаһуулал ба ажал-ябуулгада зорюулагдаһан студентнүүдэй научно-теоретическэ конференци болобо. Тус конференци дээрэ студентнүүдһээ гадна, институтай багшанаа ба областной курсын курсантнуудаа элоорөө байлсаба.

Конференци дээрэ 6 элидхэл зүбшөн хэлсэгдээ. Энэ конференциие ветеринарна факультедэй нэгдэхи курсын студент-отличник нүхэр Франтенко нааха ауурааа. «В. И. Ленинэй революционно ажал-ябуулгын түрүүшын шата» гэһэн элидхэл хэбэ. Студент нүхэр Телешев болбол В. И. Ленинэй марксистска партийн теоретическэ үндэһэнүүдые зохеоһон тухай конференциде байлсагшадта богонихон аад, тодо һонороор хөөржэ үгэбэ. Зоотехническэ факультедэй студент нүхэр Семиуров болбол В. И. Ленинэй партийн түрүүшын программые зохеоһон тухай элидхэл хэбэ.

Студент-отличник нүхэр Богданов гэгшэ капитализмын жэгдэ бэшэ хүгжэлтэ ба зарим нэгэн ороныдта социализмын илаха байһан тухай Ленинэй теори тухай элидхэл хэбэ.

Тус конференциде байлсаһан студентнүүд, научна хүдэлмэрилэгшэд ба курсантнуд болбол эдэ элидхэлнүүдые ехэхэн һонирхолтойгоор шагнаһан байна.

К. Васильев.

Гүрэнэй урьһаламжын облигацинуудые болон ноөсэлгын кассын гэршэлгэнүүдые һэлгэхэ болоһон тухай

Гүрэнэй урьһаламжануудай конверси болохоо байһанай дашарамда предприятинуудта ба эмхи зургаануудта шүүбэрит: габлицнар облигацинуудые олоорөө шалгажа үзэхэ хэрэг эхилэнхэй. Гүрэнэй зээлилэлгын ба мүнгэ ноөсэлгын хэрэгтэ туһалха нютагуудай комиссинуд болбол предприятинуд дээрэ шалгалтын пунктнуудые эмхидхэбэ.

1948 оной гүрэнэй хоер процентнэ урьһаламжаар һэлгэгдэхэ облигацинуудай шүүбэринүүдэйнь түлэлгэ энэ оной августын 1 хүртэр хэгдэхэ юм.

Мүн тэрэшэлэн 1947 оной декабрийн 16 болтор болоорөө хүсэһэн эдэ урьһаламжанүүдай процентнэ гаргалгануудай купонуд болон тусхай хадгаламжануудые абаха тухай сберкассануудай гершэлгэнүүдэй № 1 ба № 2 талонууд мүн лэ энэ үүсхүртэр түлэгдэхэ ёһотой. Баһа эдэ гершэлгэнүүд конверсионно урьһаламжын облигациар һэлгэгдэхэ байһанийнь мэдэхэ. Тиихэдэ №3 ба №4 гэжэ илгагдаагүй талонтой байһан гершэлгэнүүд һэлгэгдэхэ болоно. (ТАСС).

Һүргүүлинүүдта һуралсалай наглядна хэрэгсэлнүүд

Энэ жилдэ һүргүүлинүүдта хэрэглэгдэхэ һуралсалай тодхамжанууд, лабораторно түхеэрэлгэнүүд ба хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалга нилээд өгөдхэгдэхэнь.

Хөдөө-холбооной хэрэгсэлэй ажалүйлдэбэриин Министерствын предприятинуудһаа РСФСР-эй һүргүүлинүүд хэдэн арбаад мянган хүсэ өгөгдэй киноламп ануудые, тон чарин хэрэгсэлнүүдые ба радиогой эдлэб үйлэй хэрэгсэлнүүдые абаха байна. СССР-эй Зөбсэгжэлгын Министерствын предприятинуудаа һүргүүлинэй 20 мянган микроскопуудые, 8 мянган светофильтрнүүд болон проекционно фонарьнуудта хэрэглэгдэхэ объективүүдые, 4 мянган нарин пленкотой киноаппарадуудые ба һүргүүлинэй телескопуудаа гэха мэтые бүтээн гаргахань.

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи Геодезиин ба Картографиин Главна Управленин болбол эхин һүргүүлинүүдта 70 мянган экземпляр СССР-эй политическэ картануудые, 60 мянган экземпляр дэлхэйн бүмбэрсэгэй байгаалиин зонын картануудые үгэхэ байна. Дунда һүргүүлинүүдта хэрэглэгдэхэ Союзна республикануудай, Кавказай, Уралай ба Крымэй картануудые, мүн хаһын ба настольно топографическа картануудые олоор гаргагдахань.

СССР-эй Финансын Министерствын предприятинуудаа эхин һүргүүлинүүдэй III—IV классуудта хэрэглэгдэхэ географическа атлас гаргахань, тэрэшэлэн СССР-эй түүхэн ба урданай сагай түүхэн талаар атласуудаа гаргагдаха байна. (ТАСС)

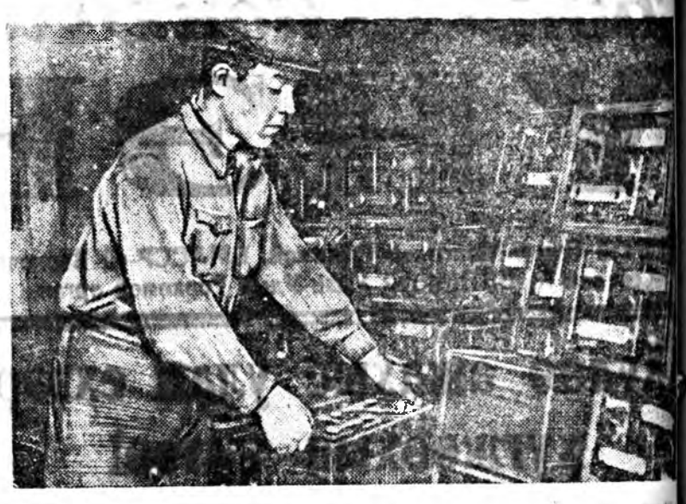

Улаан-Удын аккумулятор зүһабарилгын станци.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: стахановец электрогагнаша нүхэр А. Севастьянов бүрэ аккумуляторнуудые ябталжа байна. Энэ нүхэр үдэр бүриингөө нормые 150 процент хүүргэнэ.
И. Кокаевцевай

Майн урда тээхи мүрысөөнэй дүнгүүдһээ

Нютагай ажаүйлэдбэриин түрүү предприятин

Апрель һарын үйлэдбэриин түсэбые гридшалан ба үлүүлэн дүүргэжэ, улаасхоронды ажалшадай дайшалхы хүсэлэ харалгын үдер болохо майн 1-ые уттахын түлөө дэлгэрһэн социалистическа мүрысөөнэй нютагай ажаүйлэдбэриин Министерствын түрүү предприятинуудаа һайн амжалтануудые туйлаба.

Улан-Удын кондитерска фабрикын коллектив үнгэрһэн 1-дэхи квартал түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ, шэнэ сталинска табанжэлэй түрүүшүүлэй Республиканска Хүндэлэлэй Доскада бэшэгдэһэн бэйгаа һаа. мүнөө апрель һара соо улам ажаллажа, 4 һарын дүнгөөр хадгалэйнгээ түсэб дүүргэд, түсэбэйгээ тээ 80 мянган түхэригэй бэлэн дүүргэбэ.

—Манай коллектив майн урда мүрысөөндэ туйлаһан амжалтаа саашань арбидхажа, республикын жалэй ойн үдэр хүртэр үйлэдбэриин һарын түсэбые нилээд өхэр дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна. Энэнөөние туйлаха хүсэд арга-болбоди—гэжэ тус фабрикын директор Нархинов мэдүүлнэ.

И. Н

Уралан нарижуулагшад

Олоборинь кооперацийн системын бүхы коллективүүд гаргаһан продукциингаа шанарые һайжаруулха талаар үйлэдбэриие уралан нарижуулха үүсхэлнүүдые гаргажа һайна.

Улан-Удын «Кооптруд» гэжэ олоборилгын артелийн мастер Иван Беспалов гэгшэ үргэн хэрэглэлэй өд бараа ба шухала захилгуудые бүтээхэ ажалые түргэдхэхэ нурадхалнуудые оруулаа. Тиин нүхэр Беспаловай гуравгалые молошо дархашуулай ажал дээрэ нүргэлдэ байхала, тэдэнэрэй ажалай бүтээсэ 50 процентөөр дээшэлэн ба жилдэ 12 мянган түхэриг арбилалта хөөгэ арга-боломжо олгогдоһон байна юм.

Мүн артелийн түрүүлэгшэ П. М. Смолев стахановец М. Н. Смолев гэгшэдэн нурадхалнуудые үйлэдбэрдэ-һанай ашаар «Кооптруд» артель 1948 оной үнгэрһэн дүрбэн һарадэн арбаад мянган түхэриг хөөжэ шадаа.

Бүхы ажал хүдэлмэрээ зүбөөр ажалжэ, ашаг олзотойгоор ажалаа түлөө түс артелийн коллектив болбол сталинска табанжэлэй түрүүшүүлэй Республиканска Хүндэлэлэй Доскада бэшэ бэшэгдэһэн ба мүнөөшье ажалрын түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ байна.

Өнөөдөр

О. Ешинов.

23 паровозуудые зүһабарилаа

Түмэр зам дээрэ ажаллаха хүршэлтэйе бэлэдхэхэ ба хүмүүжүүлхэ һүргүүлинүүдта һуралцадай дунда эрхим һайн амжалганууде туйлаһан ябадал халаа түмэрдэгэй предприятинуудта тон ехэ түһалажа үзүүлэг байха юм. Улан-Удын Железнодорожно № 2 училищин һуралцад шалгаһонтай мастернуудаа нүхэд Боровицкий, Коломеец, Лысуха, Елесофенка гэгшэдэй хүгэлбэри доро теоретическэ һуралцалайнгаа газаа тээ паровоз ба бусад машинануудые зүһабарилха хүдэлмэриде хабаадалсадаг байгаа.

Тус училищин һуралцад богонихон саг соо—Үнгэрһэн 1947 оной ноябрь һараһаа эхилээд 1948 оной майн 1 хүртэр—Улан-Удын депогой 23 паровозуудта эдлэб зүһабариннуудые хэжэ, ашаглалгада оруулаһан байха юм.

Эдэ һуралцад республикынгаа 23 дэй ойе һуралсалай эрхим амжалтаар уттаха гэһэн уялга абаһалгаһаа гаргаһан нэгэ паровозые нэгэ гээ хүсөөр һөлбэн зүһажа, ашаглуулхабди гэһэн уялга абаһан. Тэдэнэр өөһэдынгөө уялые «ФД» паровозые ашаглалгада гаргаһан. Нимэ ехэ балэгтэйгээр тэдэнэр майрые уттахань.

Үйлэдбэриин һуралсалай талаар амжалта туйлажа ба тиигэтэгэ паровозуудта капитальна болон дунда баринуудые хэһэнэйнгээ түлөө № 1 училищин багшанар, һуралцад депогой начальникгай зүгһөө байна.

А. Ив

СОВЕТСКЭ ГҮРЭНЭЙ УРЬҺАЛАМЖАНУУД

Агууехэ вождь ба багша нүхэр Сталинай ударидалтаар ябажа советскэ арад зон болбол СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые ажалтатай һайнаар бэлүүлжэ байна гээшэ.

Дайнай хойто тээхи табанжэлэй түсэбые бэелүүлхын түлөө тэмсэһэн түрүүшын хоер жэлэй дүнгүүдые харахада советскэ гүрэн түрын ба общественнэ байгуулалтын агууехэ хүсэтэй ба бата бэхи байһаниинь, социалистическэ экономикэ гээшэ капиталистическэ экономикодо орходоо булюу ехэ шадалтай байһаниинь эли тодо болоно. Бүри 1947 оной дүрбэдэхи квартал соо бидэнэр ажаүйлэдбэриин бүтээн гаргаха продукциин талаар сэрэгэй үрда тээхи дунда жэшээнэй кварталыда хэмжээндэ хүрэһэн байгаабди. СССР-эй бүхы ажаүйлэдбэриин валова продукциинь 1946 оной хиидо орходоо 1947 ондо 22 процентөөр нэмэгдэн байгаа.

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска Пленумэй түүхэтэ шийдхэбэриинүүдые дүүргэлтэ болгожо, манай социалистическэ деревниин ажалшад 1946 оной ган гасуурай хүндэ хүшэр хойшолонгуудта торон тогтонгүйгөөр хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжүүлһэн байха юм. Тиихэдэ 1947 ондо ороохоотэ культурануудай ургасые суглуулжа абалгаар сэрэгэй урда тээхи хэмжээндэ хүрэһэн байгаабди. Мүн тэрэшэлэн советскэ гүрэнэй ба кооперативна худалдаа-наймаанай таларшье ехэхэн ажалтануд туйлагдажа, тэрэнэй хэмжээнь 1946 оной хиидо орходоо 17 процент нэмэгдэн байба.

Социалистическэ экономикые хүгжөөхэ ба бүхажүүлхын талаар советскэ арадай туйлаһан ялгатануд болбол нэгэн гүрэнэй үнэ сэнгээр советскэ худалдаа наймаанине үргэлөөр долгэрүүлхэ арга олгобо. Нигэдэ 1947 оной һүүл багта мүнгэнэй реформо хэгдэһэн ба эдеэ хоолой болон ажаүйлэдбэриин эд бараанай карточкануудые болюулаһан ушар хадаа манай арадай зон болбол гүрэнэй интерестэй таһарсаг гэжэ хараагдадаг байна.

* * *

К. ВИНТОВКИН — БМАССР-эй Финансын Министр.

* * *

ороондо үнэхөөрөө гайхамшаг ехэ собыни болоо һэн. Энэ хадаа арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ темпэнүүдые хурдадхахын тулада, ажалшан зоной ажаһуудалые улам һайжаруулхын тулада таатай зохид эрхэ байдал олгоһон байгаа. Бүгэдэ арадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөн, советскэ хүнүүдэй патриотизм, тэдэнэй морально-политическэ нэгэдал хадаа табанжэлэй түсэбые шуудаа бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн туһа нэмэри хэгдэн байха юм.

Шэнэ табанжэлэй шидхэхы шанартай гурбадахи жэлдэ манай орон коммунизм байгуулха харгы замаар эрид шуудаа алхажа ябана. Олоомиллион советскэ хүнүүд болбол сталинска табанжэлые дүрбэн жилдэ дүүргэхэ гэжэ үнэн зүрхэнһөө шидэд, эршэтэй шанга ажал хэжэ байнад. Тиимэ тула, 1948 оной арадай ажахын түсэбые дүүргэлтэ болгохоһоо гадна, мүн бүхы табанжэлэй түсэбые болзорһоонь түрүүн дүүргэхэ байһандань һэжэг һапагдашагүй.

Дайнай хойто тээхи табанжэлэй шидхэхы шанартай гурбадахи жэлэйнь агууехэ зорилгонууд тухай СССР-эй Верховно Советэй IV сесси дээрэ батаагдаһан 1948 оной гүрэнэй бюджет соо эли тодоор хэлэгдэнхэй. Энэ бюджет хадаа арадай ажахые нэргээн бодхоохо ба улам саашань хүгжөөхэ, советскэ арад зоной культурын ба нуудал байдалай хэмжээниие дээшэлүүлхэ сари ехэ финансова программа болоно. Манай социалистическэ гүрэнэй 1948 оной бюджет аяар 429 миллиард түхэриг болоһон байба. Тэрэ хадаа манай гүрэнэй экономическа хүсэ шадалые болон социалистическэ финансова системын бата бэхи байһаниие гэршэлэн харуулна.

1948 ондо арадай ажахые финансировалхын тулада 149 миллиард түхэриг һомогдоһой. Тиихэ зуурда капитальна баринга хэхын тулада 60,9 миллиард түхэриг зорюулагдана. Энэ угаасхэ мүнгэн зөөри болбол хэдэн зуугаад фабрика ба заводуудые һэргээн бодхоохо ба шэнэгээр бариха хэрэгтэ гаргашалагдаха юм.

1948 ондо парти ба правительство болбол хүдөө ажалай үмэнэ айхабтар нуухала ба ехэхэн зорилгонуудые табиба. Энэ жилдэ манай колхозууд тарилгын талмайе недондоной хидо орходоо 15,6 процент хүртэр ехэ болгохо, ороһото ба техническэ культурануудай ургасые нилээд дээшэлүүлхэ болоно. Мүн тэрэшэлэн малажалай таларшье ехэхэн хүгжэлтэ гуйлаха хэрэгтэй. 1948 ондо манай орон болбол эбэртэ бодо малай, хони ямаадай тоо толгойе дайнай урда-тээхи хэмжээндэ хүргэхэ ба бүри үлүүлэн гараха ёһотой юм. 1948 оной түсэбэй ёһоор эдеэ хоолой ба ажаүйлэдбэриин эд бараануудай үйлэдбэриилгые баһал ехээр дээшэлүүлхэ гэжэ харааалгадаа.

1948 оной гүрэнэй бюджедээр социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта гаргашалха мүнгэн 116,5 миллиард түхэриг болохо байна. Энэ ехэ мүнгэн зөөри болбол гэгээрэл болбосоролой, алүүрые сахилгын культурна байгууталтын, научно-шинжэлэлгын ба социальна хангалгын хэрэгтэ гаргашалагдаха болоно.

Арадай ажахын, гэгээрэл болбосоролой, ороной обороныи хэрэгтэ манай гүрэнэй гаргашалдаг мүнгэнэй ехэнхи хубинь гүрэнэй бюджедээр дамжажа гарадаг юм. Бюджедэй гаргаша хадаа, гол түлэб социалистическэ ажаүйлэдбэриин, худалдаа-наймаанай ба худөө ажалай талаар ороһон олзоор хангагдаха байна. Мүн тиихэн хажуугаар, манай бюджет соо гүрэнэй урьһаламжануудһаа орохо олзонууд ходоодоо ехэхэн һуури эзэлдэг байнаа ба эзэлһээршье байна. Гүрэнэй урьһаламжа болбол улад зоной дунда һайн дураар тараагдадаг байһаниинь мэдэгдэжэ, хангаха хэрэгтэ бүхы ажалшан зоной угаа олоороо ба һайн дураараа хабаадалсахэ тон шэнэ метод хэрэглэхэ арга олгобо. Нэгэшье капиталистическэ ороондо ийнэ ушар гажэ байгаагүй ба байхашьегүй. Манай урьһаламжын амжалта болбол дайн сэрэгые үүдэхэ гэһэн империалистнуудай агрессиинэ забдалганууде сухярюулан сохино.

Манай орон дотор гүрэнэй урьһаламжануудые шэнээр гаргаһан ушар бүхэнэ тэрэниие арад зон угаа баяртайгаар ба эмхитэйгээр уттажа, урьһаламжа захилга болбол парти ба правительствые тойрон өөрынгөө вождь нүхэр Сталинние тойрон ажалшан зоной нягтаар жагсанхай байһаниие харуулдаг байха юм. Ушар иимэһээ, манай Бурят-Монголой ажалшад, бүхы Советскэ арад зондоо адли, гүрэнэй урьһаламжа захилгада халуун хэшээлтэйгээр хабаадалсадаг байнабшуу.

Бурят-Монгол АССР-эй тогтоһонһоо хойшо үнгэрһэн 25 жил соо республикын ажалшад 524 миллион 858 мянган түхэриг гүрэндөө урьһаар үгэһэн байха юм. Хэрбээ манай автономно республикын байгуулагдаһан түрүүшын жилдэ—1923 ондо гүрэнэй урьһаламжаһа ороһон мүнгэн 62 мянга түхай болоһон байгаа һаа, недондо гаргагдаһан урьһаламжа захиха үедэ Бурят-Монголой ажалшад дүн хамта 54 миллион түхэриг гүрэндэ үгэһэн байба. Энэ урьһаламжые тараалга манай республика дотор имагта богонихон болзорсоо тон эмхитэйгээр үнгэргэгдөө һэн. Недондо шэнэ урьһаламжын гараһанай һүүлээр, гурбадахи үдэртэнь бүхы аймагуудта ба городуудта урьһаламжа тараалгаар һанаашалагдаһан түсэб үлүүлэн дүүргэгдэ бэлэй. Республикын 16 аймагуудай колхозууд өөһадынгөө урьһаламжа захиһан мүнгые гар дээрэ оруулаһан байгаа. Мүнөө манай республикын 150 мянга гаран хүдэлмэриншэд, колхознигууд, интеллигенци гүрэнэй урьһаламжануудай облигацинуудые захижа абаад, арадай ажахые нэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ хэрэгтэ ганцахан ажалаараа бэшэ, мүн өөһэдынгөө мүнгөөр хангаха хэрэгтэ бүхы ажалшан зоной угаа олоороо ба һайн дураараа хабаадалсахэ тон шэнэ метод хэрэглэхэ арга олгобо. Нэгэшье капиталистическэ ороондо ийнэ ушар гажэ байгаагүй ба байхашьегүй. Манай урьһаламжын амжалта болбол дайн сэрэгые үүдэхэ гэһэн империалистнуудай агрессиинэ забдалганууде сухярюулан сохино.

Манай орон дотор гүрэнэй урьһаламжануудые шэнээр гаргаһан ушар бүхэнэ тэрэниие арад зон угаа баяртайгаар ба эмхитэйгээр уттажа, урьһаламжа захилга болбол парти ба правительствые тойрон өөрынгөө вождь нүхэр Сталинние тойрон ажалшан зоной нягтаар жагсанхай байһаниие харуулдаг байха юм. Ушар иимэһээ, манай Бурят-Монголой ажалшад, бүхы Советскэ арад зондоо адли, гүрэнэй урьһаламжа захилгада халуун хэшээлтэйгээр хабаадалсадаг байнабшуу.

Бурят-Монгол АССР-эй тогтоһонһоо хойшо үнгэрһэн 25 жил соо республикын ажалшад 524 миллион 858 мянган түхэриг гүрэндөө урьһаар үгэһэн байха юм. Хэрбээ манай автономно республикын байгуулагдаһан түрүүшын жилдэ—1923 ондо гүрэнэй урьһаламжаһа ороһон мүнгэн 62 мянга түхай болоһон байгаа һаа, недондо гаргагдаһан урьһаламжа захиха үедэ Бурят-Монголой ажалшад дүн хамта 54 миллион түхэриг гүрэндэ үгэһэн байба. Энэ урьһаламжые тараалга манай республика дотор имагта богонихон болзорсоо тон эмхитэйгээр үнгэргэгдөө һэн. Недондо шэнэ урьһаламжын гараһанай һүүлээр, гурбадахи үдэртэнь бүхы аймагуудта ба городуудта урьһаламжа тараалгаар һанаашалагдаһан түсэб үлүүлэн дүүргэгдэ бэлэй. Республикын 16 аймагуудай колхозууд өөһадынгөө урьһаламжа захиһан мүнгые гар дээрэ оруулаһан байгаа. Мүнөө манай республикын 150 мянга гаран хүдэлмэриншэд, колхознигууд, интеллигенци гүрэнэй урьһаламжануудай облигацинуудые захижа абаад, арадай ажахые нэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ хэрэгтэ ганцахан ажалаараа бэшэ, мүн өөһэдынгөө мүнгөөр

Манай ороондо арад зоной интерес болгүрэнэй интерестэй таһарсаг гэжэ харааалгадаг байна. Манай энэдэ урьһаламжануудаа нинтэ-гүрэнэй хэрэгтэ ехэхэн гай байхынгаа хажуугаар, мүн ороондо өөһэдтэншье ашагтай олзотойгоор ажалаг юм. Энэнөөние тэрэшэлхэн гурбадахи жэшээ абаад үзэе: 1948 оной эхэн 1 болтор СССР-эй улад зондо гаргаһан урьһаламжын шүүбэри, процентнэй облигацинуудай үнэ сэнгээ нэмэлжэ, 23 миллиардһаа үлүү түхэриг гаргашалагдаба. Тиихэдэ манай республика дотор һүүдэй хоер жил соо улад зоной урьһаламжа захиһандта 30 миллиард түхэриг шүүбэри түлэгдэһэн байна. Тэдэнэй урьһаламжануудһаа ороһон олзоонь 49,8 миллиард түхэриг болоһон байба. Энэн дээрэһээ хараад үзэхэдэ, гүрэнэй урьһаламжа гээшэ экономическа ба политическэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ удхатай байһаниинь эли тодо болоно.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай болоһон жилүүдтэ правительство болбол 4 дахин гүрэнэй урьһаламжануудые гаргажа, тэрээгээр 76,1 миллиард түхэриг мүнгэн бюджедтэ ороһон байгаа. Сэрэгэй урьһаламжануудһаа ороһон мүнгэн болбол олон мянгаад, танк, самолет, үхэр буу, дайшалхы корабль, буу эмбэсэг ба һомо хэрэгсэл бүтээхэ хэрэгтэ зорюулагдажа, дайсанаа дараха хэрэгые хурдадхаһан байха юм.

Дайн сэрэгэй ялалта түгэлдэрөөр дүүрэһэнэй һүүлээр Советскэ Правительство болбол 1946 ондо СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ гүрэнэй урьһаламжа гаргаһан байна. Тиигэд, 1947 ондо мүн лэ тиимэ урьһаламжа хоердохоо гаргагдаа һэн. Улад зоной дунда ехэхэн амжалтатайгаар тараагдаһан эдэ урьһаламжануудаа болбол манай гүрэнэй сэрэгэй хойто тээхи ажахын ба культурна амжалтануудые туйлаха хэрэгтэ ехэхэн туһа хүргэһэн байгаа.

Советскэ социалистическэ ажахыг системэ болбол гүрэнэй ажахын, социально-культурна болон оборонно хэмжээ-ябуулгануудые өөһэдынгөө нөөсэлгын мүнгөөр

Дэлхэйн түрүүшын дайнай ба гражданска сэрэгэй һүүлээр арадай ажахые һэргээн бодхоохо байһаан жэлнүүдтэ парти ба правительство болбол дотоодын урьһаламжануудые гаргаха хэмжээнүүдые анхэ түрүүн абаһан байгаа. Тиин, эдэ урьһаламжануудаа манай ороной экономикые хүгжөөн дэбжүүлхэ хэрэгтэ ялата ехэ үүргэтэй байһан юм. Илангаяа ороныие индустриализациилха ба худөө ажалые коллективизациилха сталинска табанжэлнүүдэй түсэбүүдые бэелүүлхын тулада, удаа тэнь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай болохо үедэ фашистска булиитарашадые үй бута сохихын тулада угаа ехэ удхатай байгаа һан. Дайнай урда тээхи сталинска табанжэлнүүдэй үедэ гүрэнэй урьһаламжануудһаа бюджедтэ ороһон олзонь 49,8 миллиард түхэриг болоһон байба. Энэн дээрэһээ хараад үзэхэдэ, гүрэнэй урьһаламжа гээшэ экономическа ба политическэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ ехэхэн туһа удхатай байһаниинь эли тодо болоно.

Бурят-Монгол АССР-эй тогтоһонһоо хойшо үнгэрһэн 25 жил соо республикын ажалшад 524 миллион 858 мянган түхэриг гүрэндөө урьһаар үгэһэн байха юм. Хэрбээ манай автономно республикын байгуулагдаһан түрүүшын жилдэ—1923 ондо гүрэнэй урьһаламжаһа ороһон мүнгэн 62 мянга түхай болоһон байгаа һаа, недондо гаргагдаһан урьһаламжа захиха үедэ Бурят-Монголой ажалшад дүн хамта 54 миллион түхэриг гүрэндэ үгэһэн байба. Энэ урьһаламжые тараалга манай республика дотор имагта богонихон болзорсоо тон эмхитэйгээр үнгэргэгдөө һэн. Недондо шэнэ урьһаламжын гараһанай һүүлээр, гурбадахи үдэртэнь бүхы аймагуудта ба городуудта урьһаламжа тараалгаар һанаашалагдаһан түсэб үлүүлэн дүүргэгдэ бэлэй. Республикын 16 аймагуудай колхозууд өөһадынгөө урьһаламжа захиһан мүнгые гар дээрэ оруулаһан байгаа. Мүнөө манай республикын 150 мянга гаран хүдэлмэриншэд, колхознигууд, интеллигенци гүрэнэй урьһаламжануудай облигацинуудые захижа абаад, арадай ажахые нэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ хэрэгтэ ганцахан ажалаараа бэшэ, мүн өөһэдынгөө мүнгөөр мүнгэн зөөреэршье туһалжа байна гээшэ.

Манай ороондо арад зоной интерес болгүрэнэй интерестэй таһарсаг гэжэ харааалгадаг байна. Манай энэдэ урьһаламжануудаа нинтэ-гүрэнэй хэрэгтэ ехэхэн гай байхынгаа хажуугаар, мүн ороондо өөһэдтэншье ашагтай олзотойгоор ажалаг юм. Энэнөөние тэрэшэлхэн гурбадахи жэшээ абаад үзэе: 1948 оной эхэн 1 болтор СССР-эй улад зондо гаргаһан урьһаламжын шүүбэри, процентнэй облигацинуудай үнэ сэнгээ нэмэлжэ, 23 миллиардһаа үлүү түхэриг гаргашалагдаба. Тиихэдэ манай республика дотор һүүдэй хоер жил соо улад зоной урьһаламжа захиһандта 30 миллиард түхэриг шүүбэри түлэгдэһэн байна. Тэдэнэй урьһаламжануудһаа ороһон олзонь 49,8 миллиард түхэриг болоһон байба. Энэн дээрэ

ГЭГЭЭРӨЛӨЙ ТАҺАГУУДЫЕ ДААГШАДАЙ ЗҮБЛӨӨНҺӨӨ

...ймагай арадай гэгээрөлэй таһагуудые ...дай республиканска суглаан дүр... үзэр соо үргэлжэлһэн байна. Энэ зүб... хүдэлмэридэ аймагай арадай гэгээ... таһагуудые даагшадһаа гадна гэ... Министерствын хүдэлмэрилэгшэд, ...б)-гэй обкомой һургуулийн таһагые ...ан нүхэр Матханов, БМАССР-эй Ми... үүдэй Соведэй түрүүлэгшые орлогшо ...р Хангалов, ВЛКСМ-эй обкомой һургуу... талаар секретарь нүхэр Головацова ...үсөө байлсаба.

...УРАЛСАЛАЙ ЖЭЛЫЕ АМЖАЛТАТАЙ-ГААР ДҮҮРГЭЭ

...ны зүблөөн дээрэ гурбадахи четверть ...ыргуулинуудай хөөн хүдэлмэрийн ...а һураалсалай жэлые амжалтатайгаар ...хэ хамжээнүүд тухай асуудалаар ...ССР-эй гэгээрөлэй Министр нүхэр Цы... ...ын дэлгэрэнгы элидхэл хэлэ. Ну... Цыганков өөрынгөө элидхэл соо мүнөө ...ан бүтээдэнитэй һураалсал тухай хуу... ...бөлүүлгэ ба һургуулийн һурган ...үүлхэ хүдэлмэрийн шанар үнгэрөг... ...элэйхнһээ нилээд һайжарһан боло... ...м үшөө хангалтагүй байһанине тэм... ...ө. Һураалсалай жэлэй эхиндэ республ... ...ын дотор һургуулийн таһанай 8962 ...ад һургуулида ороогүй байгаа. Сан... ...ай тоо хорошон болобошье гурбада... ...четверть соо 2023 хүүгэд һургуулиде ...ой байна. Мүнөө үедэ һургуулийнаа ...тэй байһан хүүгэдэй тоо 9776 бо... ...байна. Жэлэй эхиндээ абаад гурбада... ...четвертийн дүүрэтэр Улан-Удэ городто ...Байкало-Кударын аймагта — 120, ...эй аймагта—117 хүүгэд һургуу... ...гараһан байха юм гэжэ элидхэлшэ ...гдэбэ.

...ааны хаһа саг соогоо эхилһэн, ...ны хүдэлмэридээ бэшэрээ программын ...ыгаа хангалтатай ба һургашадай ойл... ...үнгэрөгшэ жэлдэ 70,0 процент байгаа ...мүнөө жэлдэ 78,0 процент болоһон ...ба. Тиигэбэшье энээнине үшөө хан... ...гай дээрэ тоолохо аргагүй. Һургаша... ...ойтосын талаар Курумканай, Ахын, ...ын аймагуудые өгөөл һүүлшын һуурин... ...ые эзэлнэ.

...ын хүмүүжүүлгын хүдэлмэрийн ...ын доогуур байһанай гол шалтагаан ха... ...ын бөгшөнгөй эрдэм мэргэжэл ба... ...й байһан, урогтоо һуралаар балдхэдэг, ...ыдта баеэ даагаад хүдэлмэрилхэ ...ого ба уялгадаа ушар ehо мэдэжэ ...ыда ябадалые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэ... ...ыг һуралаар табигдаһанһаа болоно. Гадна ...шадые коммунистическэ үзэг сүр... ...хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ һураалсалай ...арга-боломжонуудые гүйсэдаор хэ... ...ө шададагүй багшанар бии байха ...ыг һургуулинуудые наглядна хэрэгсэлнүүд ...етодическа литератураар үшөө дута... ...ай.

...ааны, дурсагдаһан эдэ бүхы дутуу ...ыгуудые усадхажа, һураалсалай жэлые ...ыгтайгаар дүүргэхэ тухай дэлгэрэн... ...ө тогтожо хэлээд, нүхэр Цыганков ...ыгаа дүүргэбэ.

...ааны Улан-Удэ городой арадай гэгээ... таһагай инспектор нүхэр Теплов, ...ын аймагай арадай гэгээрөлэй таһа... ...ыг даагша нүхэр Левинтас гэгшэд ...ыг элидхэлнүүдые хэбэ. Нүхэр Теплов ...ыгэб һайнзар хүдэлмэрилжэ байһан ...ыг ба багшанарай хүдэлмэри... ...ө тогтожо хэлэбэ. Саашань кадриуу... ...ыг мэдэдэгүйбди, түрүү һургуу... ...ыг ба багшанарай дүй дүршэлые бү... ...ыг шадабари болгодогүйбди гэжэ хэ... ...ые, городой гэгээрөлэй таһагай ба ...ыгуулинуудай хүдэлмэридэ үзэгдэжэ бай... ...ыгүүд дутуу дуулануудые хэлэнгүй ...ыг, элидхалынь шүүмжэлэл ба өөрыгөө ...ыг багатай байшаба.

...ыг ЛЕВИНТАС аймагайнгаа һургуу... ...ыгай хүдэлмэри тухай хэлэхэ зуурда, ...ыгдай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэ... ...ыг ябуулһан дээрэһээмнай һургуу... ...ыг һанай 189 хүүгэд мүнөө ...ыгаа газаа гэжэ Улаашоо гэжэ ...ыг. Мүн һургуулинуудта нагладна ...ыг дутамаг дээрэһээ тадаалгаа ...ыг ба һурагшадай хүсөөр бүтээдэг ...ыг тухайгаа хэлэбэ. Энэнь ехэ һай... ...ыг хэрэг болоно. Министерствын ин... ...ыг хүдөө гарахадаа гэгээрөлэй та... ...ыг ба һургуулинуудта бодото туһа... ...ыг дүүргэдэг, ehо дүүргэдэлэ бусадаг ...ыг ым. Учебниг үүдые аймаг хоорон... ...ыг убэари буруугаар хэгдэнэ. Жа... ...ыг, Бичурын аймагай һургуулинуудай ...ыг хэлэнэй багшанарай эльгээдэлэ... ...ыг мэлэжэ байбашье, тэндэ ...ыг ымэнэй учебниг үүд обоо ху... ...ыг эльгээгдэһэг байха юм. Тиин гэ... ...ыг хэлэнэй багшанараар хангагда... ...ыг гуудта нимэ учебниг үүд дутамаг ...ыг ушар үзэгдэнэ. Мүн манай аймагай ...ыг һургуулинуудай 1—4 классууд ...ыг дээрэ дутамаг, тиин гэһээ 5-дахи ...ыг учебниг үүдээр хангагдаһан гэжэ нүхэр Левин... ...ыг гэбэ.

...ыг, алихэл тушаа Кабанскын ай... ...ыг гэгээрөлэй таһагые хэлэнэ нүхэр ...ыг ЛАРИОНОВ түрүүлжэ үгэ хэлэхэдэ, ...ыг РАНО түрүүлжэ үгэ хэлэхэдээ. ...ыг ааша хүдөөгэй һургуулинуудай аха ...ыг ааны занятиин хожом эхилһэн дээ... ...ыг программна материалые гаралгаар ...ыг ушардаг байһан юм, теэд ямар ...ыг аргаар тэрэнние зайлуулха тухай хэмжээ... ...ыг үүт Министерствын эүгөө абтадагүй ...ыг байгаа гэбэ.

Бурумканай аймагай гэгээрөлэй таһагай инспектор нүхэр САЖИНОВ аймагайнгаа һургуулинуудай хүдэлмэри тухай хэлэхэ зуурда, Министерствын эүгөө холын аймагуудта тон багэ анхарал табигдана, жэшээлхэдэ мажай аймагта шэл, шэрэ, хадаа... ...ын, керосин гэхэ мэтын материалнуудые ...ой абтадагүй гэбэ. Тэрээнһээ гадна, ...ааны классуудай программые һураалсалай жэлэй түрүүшын хахалай дүүрэжэ ...ыг байхала абаһан байшабди. Тэрээн дээрэ...ээ аймагаймнай һургуулинуудай ...ааны классууд бүхэли хахад жэл соо программагүйгээр занятиие хэлэг байгаа гэжэ тэмдэглэбэ.

Зарим аймагуудай һургуулинуудта комсомольско ба пионерска хүдэлмэриин...ээ анхарал багаар табигдаг, пионерска во...жатануудта һуралаар туһалдаг байһан тухай ба саашалха энэ хүдэлмэрине һайжаруулха тухай ВЛКСМ-эй обкомой һургуулийн талаар секретарь нүхэр ГОЛОВАНОВА дэлгэ...ыг үгэ хэлэбэ.

Долоон жэлэй ба дунда һургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой ...үүлэгшые орлогшо нүхэр БЕРЕСОВА ...ыг ан хүмүүжүүлгын хүдэлмэрийн шанарые дээшэлүүлхэ ба ажалай жанг журам ...ыг хайжаруулха хэрэгтэ үйлэдбэрийн зүблөө...ыг дэй тон ехэ удхашанартай байһан ту...ыг хай ба олонхи аймагуудай һургуулинуудта ...ыг нимэ зүблөөнүүдэй үсөөнөөр үнгэрэгдэдаг ...ыг байһан тухай хэлэбэ.

Гэгээрөлэй таһагые даагшад ба һургуулийн хүтэлбэрилэгшэдэй зүгөө гүрэнэй зөөрине үзүү гаргашадаг ушар үзэгдэдэг байна. Ушарынь, һургуулийн байшангуудые зөһабарилаад, тэрэнэ һайн шэлгажа үзэнгүй тушаажа абадаг дээрэһээ дахин зөһабари хэхэ баатай болодог, юумэ хүүхэдэ тогтомол сэнгэһээ үлүү ехээр үйлэдэг ушар али олонто гарана гэжэ Министерствын капитальна барилгын таһагай начальник нүхэр САМОЙЛОВ хэлэбэ.

Гэгээрөлэй Министерствын инспектор нүхэр ЛЕБЕДЕВ һургуулинуудые хүтэлбэрилхэ ябадал тухай тогтохо зуурда, Баргажанай аймагай педкабинедэй һайнаар хүдэлмэрилдэг байһан тухай хэлэбэ. Тус кабинет һонирхолтой музей эмхидхэ. Багшанар ба бусад мэргэжэлтэдэй хүсөөр бүтээгдэһэн һураалсалай наглядна хэрэгсэлнүүд тэндэ бии байха юм. Тэрэнэй хэрэгтэй болоходонь һургуулинуудта эльгээдэг байна. Мүн олон янзын коллекциинүүд түхеэрэгдэһэн ба хэдэн олон таһалгатай шкаф соо аймагай бүхы һургуулинуудтухай материалнууд суглуулагдаад, хадагалагдажа байдаг байна.

ВКП(б)-гэй обкомой һургуулийн таһагые даагша нүхэр МАТХАНОВ, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшые орлогшо нүхэр ХАНГАЛОВ һургуулинуудай ба Министерствын хүдэлмэрине эрид шүүмжэлһэн ба саашадаа һургуулийн һургалгын хүдэлмэрине ба һурагшадые коммунистическэ үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ ябадалые дээдэ хэмжээндэ гаргахые гэгээрөлэй таһагуудые даагшадай зорилго болгон дэлгэрэнгы үгэнүүдые хэлэбэ. Энэ асуудалаар хамта 24 хүн үгэ хэлээ.

Үгэ хэлэгшэ һүүлээр арадай гэгээрөлэй органуудай ба һургуулинуудай урда һураалсалайнгаа жэлые амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилго табиһан гэгээрөлэй Министрын приказ үншагдаба. Энэ приказ соо хүндэгүй шалгагаанаар һургуулинуудаа орхиһон хүүгэдые бултыень тэхэрюулхэ, һурагшадай эрдэм мэдэлгын шэнарые дээшэлүүлхэ ба дадал дүршэлыень ехэдхэхэ, хоердохи жэлдэ һууха ябадалые усадхаха асуудалнуудые багшанарай совет дээрэ эүбшэн хэлсэжэ, энэ талаар бодото хэмжээнүүдые абажа, экзамен ба шалгалтануудые амжалтатайгаар үнгэрэхэ, шэнэ һураалсалай жэлдэ һургуулинуудые эрхимээр бэлэдхэхэ болон бусад шухала зорилгонууд табигдаһан байна.

ОРОД АЛФАВИТ ДЭЭРЭ ЗОХЕОГДОҺОН БУРЯТ-МОНГОЛ ҮЗЭГ БӨШӨГ ШУДАЛАЛГЫЕ БҮРИ ШАНГАДХАХА

Ород алфавит дээрэ зохеогдоһон бурят-монгол үзэг бөшөгтэ арад зониие һургалга тухай Министрые орлогшо нүхэр КОНСТАНТИНОВ элидхэл хэбэ. Элидхэл дээрэһээ мэдэхэдэ, арад зониие үзэг бөшөгтэ һургаха хүдэлмэри Яруунын, Ахын ба бусадшье зарим аймагуудта һайнаар ябуулагдажа байһан, болбошье, республика тотор хангалтатай гэжэ тоолохо аргагүй. Юуб гэхэдэ, үзэг бөшөг мэдэхэгүй 9132 хүнһөө 6510 хүн, 4832 бага мэдэгшэдэ 3839 хүн һураалсалда хабаадуулагдаһан, мартын 25-ай байдалаар орэйдоо 860 гаран хүн һураалсалайнгаа программые дүүргэһэн байна. Илангаяа Эдын, Кударын, Бичурын, Байкало-Кударын ба бусад аймагуудта, мүн Улан-Удэ городто үзэг бөшөг шудалалга тон хангалтагүйгээр ябуулагдана.

Элидхэл тушаа Сэлэнгын аймагай арадай гэгээрөлэй таһагые даагша нүхэр ЛАРИОНОВ үгэ хэлэхэдэ, аймаг соохи үзэг бөшөгтэ һураха ehотой 1400 хүнһөө 316 хүн һураалсалда хабаадуулагдаагүй байна, Үбэр-Зөөхэйн, Загастайн ба бусад сомонуудта һураалсал һуулаар ябуулагдана, энэ хэрэгтэ зарим сомоной ба колхозой хүтэлбэрилэгшэд харюусалгагүйгээр уландаа, мүн комсомолецууд өнөөдэ һулаар хабаадалсаха гэбэ.

Яруунын аймагай гэгээрөлэй таһагые даагша нүхэр АЖЕЕВ өөһэдынгөө хүдэлмэрийн дүй дүршэл тухай дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Энэ аймагта үзэг бөшөг шудалха ябадалай удхашанар тухай өрөд зоной дундада ойлгуулламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулагдаһан, тэрээндэ бүхы олониитэ, илангаа багшанар олоор хабаадуулагдаһан ба культармеецүүдтэ саг үргэлжэ туһалажа үзэүүлэгдэдэг байгаа. Гадна, аймагай хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгтэ тусгаар анхаралаа хандуулдаг байха юм. Нимэһээ үзэг бөшөг шудалалга амжалтатайгаар ябуулагдана. Һуража байһан 700 хүнһөө 387-ниинь һураалсалаа дүүргэжэ гараһан ба үлэгшэдынь ойрын саг соо дүүргэхэ байна. «Бидэнэр энээгээр һанаагаа амархагүй, үндэһэн хэлэ бөшөгөө үшөө гүнзэгыгөөр шудалха ябадалые үргэлжэлүүлхэбди» гэжэ нүхэр Ажеев мэдүүлэбэ.

Иволгын аймагай гэгээрөлэй таһагые даагша нүхэр ОСОДОЕВ аймаг соомнай 192 хүн һураалсалда хабаадуулагдаха байһан аад, 186-нь мүнөө һуража байна. Энэ хэрэгые һамар дүүргэхэбди гэжэ ехэ хүнгэн мүртэйхэнөөр мэдүүлхэ зуурда, советско-партийна эдэбхитэнние 20—30 хоногой турша соо һургажа гаргаабди гэжэ хүнүүдые гайхуулба.

Энэ ушар хадаа зарим аймагуудта арад зониие үзэг бөшөгтэ һургалгада ehо тэдыгээр хандадаг байһанине гэршэлнэ.

Удаань, ВКП(б)-гэй Обкомой лекторнүүдэй группын хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Халалов, Заиграйн гэгээрөлэй таһагые даагша Маракта́ев, Торгин гэгээрөлэй таһагые даагша Олзоев ба бусад хамта 10 гаран хүн үгэ хэлэжэ арад зониие үзэг бөшөгтэ һургаха хүдэлмэрийн дутуу дундануудые элирүүлһэн ба энэ хүдэлмэрине таһалдуулангүй бүри эршэтэйгээр ябуулхын тула хабарай тарилгын үедэ полевой станууд дээгүүр һураалсал ябуулха шухала байһан тухай тэмдэглэбэ.

Үзэг бөшөг шудалалгын бүхы дутагдалнуудые хурдан түргэнөөр зайлуулжа, энэ хэрэгые бүри эршэтэйгээр үргэлжэлүүлхэ гэжэ хэлсэбэ.

КАДРНУУДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ ХЭРЭГТЭ ОНСО АНХАРАЛАА ХАНДУУЛХА

Курбовой хэмжэ-ябуулганууде үнгэрөхэ асуудалаар Министерствын кадрнуудай таһагые даагша нүхэр Дубровская элидхэл хэхэдэ багшанарай кадрнуудые бэхижүүлхэ, гэгээрөлэй таһагые даагшадай, инспекторнүүдэй педагогическа мэргэжэл шадабарине, юрэнхы эрдэмые ба политическа балдхэлэй хэмжээе дээшэлүүлхэ, курсада эльгээхэ ба заочно һураалсалда багшанарые хабаадуулха ябадалые һайжаруулха, һургуули дүүргэдэ педагогическа хүдэлмэридэ гараһан залуу багшанарые халуунаар үгтахэ тухай тогтобо. Саашань Хэжэнгын аймагта кадрнуудые бэхижүүлхэ ябадалай хангалтагүй байһан ба мүн Тарбагатайн аймагта залуу багшанарые муугаар үгтадаг байһанине тэмдэглэбэ. Мүн городской райОНО-е даагша нүхэр Жданова, Пригородна райОНО-е даагша нүхэр Засорин, Курумканай гэгээрөлэй таһагай инспектор нүхэр Сажинов ба бусадай заочно һураалсалаа орхижорхиһон тухайда шүүмжэлэл хэбэ.

Энэ асуудалаар Пединститудай заочно секторые даагша нүхэр Карпова, Тарбагатайн гэгээрөлэй таһагые даагша нүхэр Болодина ба бусад хамта арба гаран хүн үгэ хэлэбэ. Эдэнэр болбол багшанарай мэргэжэлые ба политическа балдхэлэй хэмжээе дээшэлүүлхэ асуудалай һуулаар ябуулагдаг, заочно һураалсалда багшанарые хабаадуулгын хангалтагүй байһан тухай болон кадрнуудые шалгэн абаха ба үргүүлан хүмүүжүүлхэ ябадалай һула байһан тухай, мүн Министерствын зүгөө шалгагдаагүй хүнүүдые хүдэлмэридэ эльгээдэг ушар тохеолдодог тухай тэмдэглэбэ. Жэшээлхэдэ, Заиграйн аймагай Үнэгэтэйн дунда һургуулийн директорээр урда тэнь хүдэлмэрилөө гаргагдаһан Романчук гэгшэ эльгээгдэһэн зад, һургуулийн хүдэлмэрине унагаһан ба өөрөй өөөшьень үрнһэн байна.

Удаань, кадрнуудые шалгэн ололгоо, тедэнэй мэргэжэлые дээшэлүүлжэ, саг үргэлжэ хүмүүжүүлжэ байха асуудалда онсо анхарал хандуулха гэжэ шиидэбэ.

РЕСПУБЛИКЫНГАА ОЙН БАЯРАЙ БЭЛЭДХЭЛДЭ ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ХАБААДАЛСАХА

Республикын ойдо бэлэдхэл тушаа нүхэр Бопстантинов элидхэл хэхэдээ ойн баярта бэлэдхэлые аймагуудай һургуулинуудай һуулаар ябуулжа байһанине тэмдэглээд, энэ талаар аймагай гэгээрөлэй таһагууд ба һургуулинуудай урда зорилгонуудые табиһан ба министерствээр харалагдаһан хэмжээ-ябуулганууд тухай тогтожо хэлэһэн байна.

Элидхэл тушаа Яруунын, Баргажанай, Торгин гэгээрөлэй таһагуудые даагшад нүхэд Ажеев, Винокур, Олзоев ба бусад ехэ юрэнхыгөөр үгэнүүдые хэлэжэ ямар бодото хэмжээнүүд абтажа байһан тухай хэлэжэ шалабагүй.

Зүблөөн болбол ойн баярта һургуулинуудай бэлэдхэлые хангалтагүй дээрэ тоолоод, саашадаа энэ бэлэдхэлые һайжаруулха гэжэ шиидэбэ.

Гүрэнэй заводой түрүү стахановец Сергей Беляев гэгшэ шэнэ сталинска таһанжэлэй түсэбые хоер жэл гурбан һара соо үлүүлэн дүүргэжэ Майн 1-эй һайнарые угтаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слесарь С. С. Беляев.
Й. Красавцевай фото.

140 ХҮН ҺУРАЛСАЛАА ДҮҮРГЭБЭ

Торгин аймагай арадай гэгээрөлэй таһагай мэдэгээр, недондо намар, аймаг дотор ород алфавит дээрэ зохеогдоһон буряд-монгол үзэг бөшөг мэдэхэгүй ба багэ мэдэхэ 661 хүн тоологдоһон байгаа.

Үзэг бөшөгтэ һургалгын хүдэлмэрини манай аймагта мууга ябуулагдажа байһан тухай статьягай «Буряд-Монголой Үнэн» газетэдэ толилогдоһонһоо хойшо аймагай партийно-советска хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө нютагуудай албахаагшад ба һургуулини багшанар энэ хэрэгтэ олоор хабаадуулагдаа. Тэдэнэр болбол үзэг бөшөг мэдэхэгүй ба багэ мэдэхэ хүнүүдые бултыень һураалсалда хабаадуулхын тула ехэхэн ороолдо гаргажа, аймаг доторхи һураха ehотой хүнүүдэй 93 процентыень гэхэ гү, али 614 хүнине һураалсалда хабаадуулжа шадаһан байха юм. Мүн өрөгогуудай хүдэлмэри урда жэлнүүдтэ орходоо нилээдгүй һайнаар ябуулагдажа байна.

Мүнөө аймаг дотор 30 культармеецүүд хүдэлмэрилнэ. Тэрэ тоодо 11 багшанар бии. Тэдэнэр эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилжэ, һайн амжалтануудые түйлажа байһаниннь, һаяын үедэ зарим колхозуудаар үнгэрэгдэжэ байһан шалгалтануудые дээрэһээ харагдана.

Мүнөө шалгалтын хүдэлмэри хаа-хаанагүй ябуулагдажа байна. Аймагай бүхы колхозуудта ба эмхи зургаануудта һураалсалые үргэлжэлһөөр.

Аймагай бүхы колхозуудай хабсрайнгаа тарилгада ороод байхада, Үзэг бөшөг шудалалгын хүдэлмэри таһалдаха ehогүй.

Бидэнэр, Торгин аймагайхид, Үзэг бөшөг шудалалгые һаяын удэрнүүдтэ гүйсэд дүүргэжэ, республикынгаа 25 жэлэй алдарта ойе угтахамнай лаптай.

К. Маланов,
ВКП(б)-гэй айкомой кадрнуудай талаар секретарь.

Модо урадхуулгые һайнаар үнгэргэхэ

Мүнөө жэлдэ манай республикын гол мүрэнүүдээр модо урадхуулгын хэмжээн хадаа үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо пэгэ дахин шахуу ехэдхэгдэһэн байха юм. Ганса-хан «Бурмонголлес» трестын системэ үдэ ба Селэнгэ мүрэнүүдээр 532 кубометр модо урадхуулжа гүрэндөө тушааха түсэбтэй байна.

Мүнөө гол мүрэнүүдэй мүльһэнэй хайлаад байбашье, бэлэдхэлэй хүдэлмэри хангалтагүй байна. Гол мүрэнүүдэй уһа ба эрьеые сэбэрлэгтын түсэб ороодоо—20 процент, хүдэлмэришэдэй байрын барилга ба эмнабари—60 гаран процент, клуб болон бусад культурно-гэгээрөлэй гэрнүүдэй барилга—25 процент, модо буулгаха ба уһанда табиха талмайнуудые түхеэрэлгэ 60—70 процент дүүргэдэһэн байха юм.

Байгал далай дээгүүр модо урадхуулгын хүдэлмэридэ бэлэдхэл мүн лэ иимэ муу байна. Модо урадхуулгада бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүдэй хангалтагүйгөөр ябуулагдаһанай гол шалтагаанинь хадаа энэ хүтэлмэрине түсэбгүйгөөр ябуулһан дээрэһээ болоо.

Республикын нилээд олон аймагуудмодо урадхуулгын хүдэлмэридэ сезонно ба саг үргэлжын хүдэлмэришэдые эльгээхэ ehотой байһан юм. Хүдэлмэришэдые эльгээхэ болзор үнэн дүүрэ, гэбэшье мүнөө хүртэр модо урадхуулгада хүдэлмэришэдые гаргалга тон хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна.

Жэшээлхэдэ, Бяхтын аймаг (аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Е. Чесноков, ВКП(б)-гэй айкомой секретарь Б. Шагдыров) модо урадхуулгын хүдэлмэридэ 80 хүдэлмэришэдые эльгээхэ байһан зад, нэгэшье хүдэлмэришэнине эльгээгдээгүй байна. Кабанскын, Хэжэнгын, Яруунын, Мухаршэбэрэй, Бичурын, Заиграйн аймагуудые үсөөхэн хүмүүжүүлгын ба гаргаад байха юм.

Модо урадхуулгада хүдэлмэришэдые гаргаха түсэбтэй бүхы аймагуудаар нимэ байдал тохеолдоод байхадань, ВКП(б)-гэй айкомууд ба аймгүйсэдкомууд мүнөөшье хүртэр эрэд хэмжээ абаагүй байна.

Тиихэдэ ажалшадай депутатуудай сомоной Соведүүд ба колхозуудай правленинүүд, партийна эхин организацинуудболбол модо урадхуулгада һайн дураареа ошохые хүсэһэн колхозницуудые табидагүй байна. Тиигэжэ, «Бурмонголлес» трестын ба модо урадхуулгын предприятинуудта саг үргэлжын гү, али саг зуурын хүдэлмэридэ ошохо дура хүсэл гаргаһан колхозницуудые хорихо ябадалые өгтэлэн болюулха гэһэн БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1948 оной мартын 26-ай тогтоол соохи зазабари хаазагайруулагдана.

«Бурмонголлес» трестын, мүн урадхуулгын конторонуудай хүтэлбэрилэгшэд болбол модо урадхуулгын хүдэлмэридэ республикын аймагуудһаа хүүгэлмэришэдые элсүүлхэ ябадалые, илангаяа һайн дураареа ерэжэ хүдэлмэрилхэ дура хүсэл гаргаһан хүдэлмэришэдые элсүүлхэ ябадалые мүнөө навигацийн эхилээд байһан үедэшье хүсэд һайнаар эрхилэнгүй байнаар.

Модо урадхуулгын конторын хүтэлбэрилэгшэд модо урадхуулгада ерэһэн хүдэлмэришэдые байра байдалаар түбхинүүлхэ талаар мүнөө хүртэр бэлэдхэлэй хүдэлмэрине дүүргээгүй байха юм.

Модошодые эдеэ-хоолой болон эд бараанай зүйлөөр хангаха «Бурмонголлес» трестын дэргэдэхи Управленийн начальник нүхэр Титенко модо урадхуулга дээрэ ерэһэн хүдэлмэришэдые эдеэ-хоолой зүйлөөр таһалгаргүйгөөр хангажа шадаагүй. Үдэ мүрэн дээрэхи модо урадхуулгын бүхы пунктнууд дээгүүр ларегууд ба столоонууд һаяхан эмхидхэгдажэ, гол мүүгаар хүдэлмэрилнэ. Энэ ариг сэбэрые сахиха, эдеэ-хоолой шанарые һайжаруулха ба үргэн хэрэглэлэй эд бараа хуудаха ябадал хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй.

Мүнөө Дээдэ-Удын модо урадхуулгын конторо түрүүшын һаланнуудые уһанда табижа эхилэ. Эдэ һаланнуд баяын сагта Улан-Удын модоной заводто хүрэжэ ерэхэ болоно. Гэхэтэй хамта, Улан-Удын модоной завод (директорынь нүхэр Морозов) модо тушаан абаха талмайнуудые хүсэд бэлэдхэгүй. Модо уһанһаа гаргалгын хүдэлмэринүүдые механизацилха талаар бүхы түхеэрэлтэнүүдээ хүсэд тодохо шадаагүй байна.

Үнгэрһэн жэлдэ, уһанай эрьедэ модо асаралгые хожомдуулһан дээрэһээ навигацийн өсөс багта уһанда табигдаһан 70 мянган кубометр модон зорюулагдаһан газартаа хүрэнгүй байшоо һэн. Тиихэгэ, хэдэн арбаад мянган кубометр модон ой соогоо үлэжэ, энэ оной сезонно хүдэлмэрийн эхиндэ нилээд ехэ нэмэлтэ ажал тэтаһан байха юм. Эдэ модонуудые сайн дорооо малтажа гаргаха ябадалда хэды ехэ үнэтэй саг гэгдэхэ гэшэб? Уһанда табигдаһан зад, өсөсэйнгээ пунктда хүрөөгүй, уһанай эрьеэр үлэһэн ба хүрэһэн модонууд мүнөө ямаршье харуулгүйгөөр хии дайдуу урдажа ошоо.

Үнгэрһэн жэлэй нимэ дутуу дуулануудые мүнөө жэлэй навигаци соо дабтажа болохогүй.

Модо урадхуулагшадай дунда агитационно-ойлгуулламжын ба культурно-гэгээрөлэй хүдэлмэри һайнаар табиха, мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ба механизацийн хүдэлмэрине һайжаруулха хэрэгтэ партийнь, профсоюзна организацинуудэдэбхитэйгээр хабаадалсаха ehотой

Ж. Жамбуев.

СОВЕТСКЭ КОМПОЗИТОРНУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА НЭГЭДЭХИ СЪЕЗД

Апрелийн 25-да советска композиторнуудай Бүхэсоюзна нэгэдэхи съезд эрьыгөө хүдэлмэрине дүүргэбэ. Долоодэр соо болоһон съезд дээрэ союзна автономно республикануудай болон СССР-ий городуудай делегадууд олоороо үгэлэһэн байгаа. Эндэ үгэ хэлэгшэд болбол ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февралийн 1-эй түүхэтэ тогтоол болоһон ВКП(б)-гэй Центральна Комитетэ болоһон хүүгэмэй ажал-ябуулганай зүблөөн дээрэ нүхэр А. А. Ждановай хэлэһэн үгэнүүд хадаа Советскэ музыкальна культурые улам саашань хүүгөөхын тулада угаа ехэ удхатай байһыень нэгэн дуугаар тэмдэглэһэн байна юм.

Партя болон арад зоной табиһан эрилтэнүүдые хүтэлбэри болгон съезд болбол советскэ композиторнуудта ба хүүгэмэй эрхилэгшэдэй саашадаа ажаллаха тодорхой программые һанаашалжа үгэһэн, СССР-эй композиторнуудай Союзай хүтэлбэрилхы органуудые һунгаһан ба тэрэнэй Уставые баталжа абаһан байха юм.

Нүхэд В. В. Асафьевай, Т. Н. Хренниковай элидхэлнүүд болон мүн нэмэлтидхэлнүүд тушаа баталан абаһан резолюци соо советскэ хүүгэмэй искусство эзэлэ мүнөө үедэ өөрынгөө хүүгэлтын шэнэлэн хубилха үедэ ороод байна гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Өөрынгөө резолюци соо съезд болбол урдань байһан хүтэлбэрини алдуу эндүүнүүдые харадаа абажа, партийн зааварнуудай үндэһөөр композиторнуудай союзай бүхы хүдэлмэрине богонихон болгор соо шэнэдхэн табихынь союзайнгаа шэнэ правление үилгална.

Һарнин заавайрһан буржуазна идеологийн хамаг бүхы үлэгдэлнүүдые эрэ шууд дуулһан үгы хэжэ, советскэ композиторнуудта ба хүүгэмые шэнжэлэн эрхилэгшэд хадаа үндэр дээдэ идеятэй байха, большевистскэ партийностийн, социалистическэ Эхэ оронойгоо аша туһада шэн габьяата патриотическа ажал хэхэ зоршамуудые хүтэлбэри болгохо ehогүй.

Съезд болбол арадай творчествын баялиг ехэ дээжые хэрэглэхые, Советскэ Союзай бүхы национальностнуудай арад зоной дуунуудые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэжые, арадай мелодинуудта зорилгойгоор ба үргэнөөр хандажа, тедэнние эрхим дээдэ профессиональна мэргэжэлээр баяжуулжа байхыень бүхы композиторнуудые урмалба.

Съезд болбол советскэ эпохын эгуулэхэ үйлэ шанарые үнэн зүбөөр ба хурса һайханаар харуулһан оперануудые байгуулха гэшэ композиторнуудай тон түрүүшын творческо зорилгонуудай нэгэниинь болоно гэжэ тоолоно. Шэнэ шэнэ оперно зохеолнуудые бии болгохоор хүдэлмэрилхадаа композиторнууд болбол тон түрүүн тэрэнэйнгээ ушар удхыень бодото ажабайдалай шанартай ба баллиг болгохо, ойлгануудыень хурса һайхан, формыень тодо һонор, илирхэйлэн харуулха зэбэгүүдыень олон янзын байлгаха гэжэ ороолдохо ehотой.

Симфоническа жанриуудай талаар али тодо ойлгатай, ойлгостой һонор, тодорхой образтой программна симфоническа хүгжэмые дэлгэрүүлхэ тухай тусгаар анхаралаа хандуулжа бүтүү дэлдэ субъективизмын ба формалистическа ухаан болдолой шэнжэнүүдые эрид шууд зайлуулха шухала.

Съезд болбол олоороо дуулаха хүгжэмэй ехэ ехэ формонуудые бии болгохоор хүдэлмэрилхынгөө хажуугаар, композиторнууд олоной дунда таарамаар хүүгэн хүгжэмые бии болгохо ябадалые хэрэгсээнгүй хойрогоор хандадаг зангаа орхижо, олоной дуунуудые бии болгохо уялгатай гэжэ зэнна. Бишнихан струнна оркестрнүүдэй болон инструментальна ансамбльнуудта, духовой оркестрнүүд болон арадай инструментнүүдэй оркестрнүүдта хэрэгтэй эрхим шанартай зохеолнууд бии болгогдохо ehотой.

Хүгжэмые шэнжэлэгшэд хадаа буржуазна уруугаа оролгын (декадентска) хүгжэм ба хүгжэм шэнжэлхэ ябадалда өсэргүүсэн хайра гамгүйгөөр тэмсэхын хажуугаар марксистско-ленинска хүгжэмэй эстетикын проблемэ зохеохо тухай, СССР-эй арадуудай творчествые болон ородой классическа хүгжэмэй заншалнуудые шэнжэлэн үзэхэ тухай анхаралыень хандуулха болоно. Советскэ хүгжэмэй шүүмжэлэлдэ үндэр дээдэ партийна зарчам баримталха, дайшалхы публицистическэ үзэл сурталмандуулха шухала. Советскэ хүгжэмэй үнэхөөрөө научна түүхэ домогые зохеохо саг ерээ.

Мүн тэрэшэлэн хүгжэмэй эрдэмые нэбтэрүүлхэ пропагандые һайжаруулха, тусгай хүгжэмэй эрдэмдэ һургаха ба нинтэ һураалсалай һургуулинуудта хүгжэмдэ һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгые һайнаар табиха тухай резолюци соо сэхэн анхаралаа хандуулагдана. Хүгжэм эрхилхэ олоной обществонуудые бии болгохо гэһэн зорилго табигдана.

Дүүргэлтэ дээрэ съезд болбол өөһэдынгөө үмэнэ табигдаһан хүндэтэ зорилгонуудые һайнаар ойлгожо, алдуу эндүүнүүд болон ойлгосогүй ябадалнуудые зайсуулжа, советскэ композиторнуудыг болон хүгжэмые шэнжэлэн эрхилэгшэд хадаа арадайнгаа үмэнэхи үүргэ уялгала дүүргэхэ, манай агуулха эпохын нэрэ гүрэдэ хүрамөөр зохеолнуудые байгуулха бэлэ гэжэ сохом найдажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлэбэ.

Съезд дээрэ композитор Г. Поповой бэшэг соносхогдоһон байна, тэрэ бэшэг соогоо композитор болбол өөрынгөө формалистическа алдуу эндүүнүүдые буруушаажа мэдэрнэ.

* * *

Съездын түтэсх

Д. ЧЕРНИНОВ

Золто үдэр

* * *

РАССКАЗ

* * *

Хабарай һүни богони. Хуушаржа байһан һиихэ һара энэ һүни соо бүришье навихан болошоһон хэбэртэй, тэнгэриин орьел өөдэ аһалдан дүүлин ябабашье, яаха аргагүй наранда хүсэгдэхэ болон һэнжыны. Гүр сайха дүүлиһэн хэбэртэй, зүүн зүгэй улам улам сайража байгаа тэнгэриин хаяала уула хаданнуудай орьел дорьел оройнууд эриг хурсаар хярхагган түглыжэ харагдана.

Үүрэй хүйтэн һэбшээн буужа, яһанай хуудаһаар үлеэхэдэл гэнэ. Тарыанай газар ўһалжа байһан Дондок хубүүн үглөөнэй хабарайшье бууһаниие, үүрэйшье сайһаниие ойлгоногүй. Һүниинь тон дулаан байһан дээрэһээ ўһан татаагүй, харин улам ехэор, канавь һубагаарнь халитараз урдажа байһандань Дондок бүрил урматайгаар хүдэлмэрилжэ байгаа һэн.

Дондогой резиновэ сабхи нойтон шабар вруу ходо ходо шаагдан, хүндөөр пялшал гэнэ. Жэргээр таллаатан урдахуулагдажа байһан ўһиень хуурай газар умдаа хүрэһэн ўнеэдэй уушаан һорожо байһан мэтэ арай дуулдама абяатайгаар бэедээ хомхойгор хүхэн шэнгээнэ. Зүгөөр зарим нэгэн урадхалнууд зориһон тээшээ үзэд шангаар шуумайжа, эрхэ мэдэлһээ мултараи гаража арилшахые тэгүүлнэ. Тиихэдэнь Дондок хубүүн гүйн ошожо тэрэ вашата урадхалые номгоруулан тогтоожо, иишэ тиишэнь һубаттуулан тараажа, ходо табинагүй. Хэрбээ тэрээниие дуралрынь табижархео һаань, тарыанай газарай нуидуур өөртөө һубаг гарган урдажа, бусадаа хойноһоо дахуулан тала дайда ороу талиин арилха байгаа. Тиигэбэл тарыанайнь газар эндэ тэндэ соохорлон, зарим таладаа зунай хахад хүртэр хатахагүй намаг налхи, шабар шабха боложо, зарим газарнь оройдоошье хуурай зандаа үлэхэбшуу. Тиигэхэ болоо һаа ўһалһанайшье хэрэг оройдоо үгы, ургасаяа гэмтээгээд лэ һалалган гэжэ Дондок һайн мэдэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ орой зун болтор борео ороогүй, ган эхилжэ байхадань, Дондогой эвеногой тэгшэ зохидоор ўһалһан газарай ургаса тарыан жэгдэ ногооноор эшээ хүсэжэ байһаниие һанана. Харин ўһэнайнгаа урдаһан тээшэ табижа, хайша хэрэг ўһалһан газарнууд соохорлошоһон, хуурайнь гандажа, дан нойтониинь үбһэ хулһанда даруулжа байгаа бэлэй.

Дондок тоомгүйгөөр тэмүүлһэн урадхалнуудые бүхэли һүниндөө номгоодхожо, зааханшье амараагүй, шабар халдажа хүндэ болошоһон хүрзөөрөө бамбагар парайнгаа шоройе яаралтай түргэнөөр һубагтуулхан, этэржэл байна.

Үүрэй толондо таляан ўһан миралзан ялайн сайбалзана. Дондок үдэр боложо байһаниие одоол обеоржо, һүниин нимэ түргэн ўнгэрһэниие бага гайхажа, мүн тэн ехэтэ эсэһэнэ һаял мэдэнэ. Кармалһаа папирос гаргажа носоогоод, тон ехэ амтархан хоер гурба дахин утаеынь дээрэ дээрэһээнь һорожо, нюрганайнгаа хүшөө гаргаан һуняагаад абана.

Удэшэлэн захалһан мужаагаа хархадань, аяар холо бүрын үзэгдэжэ, тэрээнһээ ишэша ўһалһан газарынь тоно бушханглар жэгдэ харална. Багсаахада, арба гаран гектар сохом болохо байна. Дондогой эсэнги шарайда сэдьхэлээ ханаһан, баярлаигаа тэрэл баларна. Өөрынгөө шударгуу сохэ вжалай гайхамшагта ўрые хаража байһан хүнэйл нюдэндэ нимэ ехэ баярай согтуу ялалзан носодог юм. Теэд, ямаршье таи вунай болоо һаа энэ газарһаа эрхим һайн ургаса абахаб гэжэ һайн мэдэнэ ха юм.

Наран гараха дүтэлжэ, огторгойдохи һиимэтэр хүрьган ўүлэнүүд сайран, баруун хадын орой наранай тунада улайрна. Дондогой бэе хүйтэндэ дагжаран нойрынь хүрэнэ. Теэд, харан гэнэнь нэгэ һоео урадхал баһал ургашаа шуумайжа, аляа хурдапаар тэрьедэн арилхаа тэгүүлэн яоаша. Дондок гүйн ошожо тэрээниие хаажа, хоер гурбан тээшэнь тараана. Багахан амарһанай һүүлээр нюрганиинь хүүлэлдэнэ. Һүниин халаанда Дондогтой суугаа газар ўһалсахаа ерэһэн 15 наһатай Бадарма хубүүе хахад һүниин хойно гэртэнь табижархиһоноо мүнөөл халаглана. Үдэрэйнь халаан оройшог, нара дээрэ гараһан хойно ерэхэ гэжэ Дондок һайн мэдэнэ, теэд мүнөө нэгэшье минута гэжэ болохогүй хаям! Мүнөө үлэшэ эзлжэниинь дүүрэжэ, энэ һубаг ўһалэ хоердохи звенодо тушаахаеһотой байгаа. Удэшэ болтор яабашье удэгшэ газараа ўһалжа амжаха хэрэгтэй! Энэ һубагаар хора ўһан урдажа байна бэшэ, харин алтарча һайхан шанинсе тарыан урдан ерэжэ байна гэжэ Дондок һайн мэдэнэ. Гансал тэрээниие поля дээрэ һайнаар тогтоожо абаха хэрэгтэй...

Дондок баһал нахы һалбаг хүдэлжэ ерэно. Тиибэшье мантигар ехэ резиновэ сабхинуудынь даа хүнгэ, гүмэр хүрэнь дан ехэ мэгэ үзэгдэн, заримдаа тэрэнь нойтон нялдагар шабарта шаагдан, абтажа, үгэхэеэ болиһон мэтэ барилдаа, һалажа үгэнагүй. Нойрынь хүрэн, эзэлүүдгүй нюдэниинь анилдахаяа гэнэ. Тиихэдэнь сорьедоо сэлбэн урадхалнуудыг Дондые баһаһан хэбэртэй үлэм ехэор гаарадхан урагшаа ходо гүйлгэн, ўһалжа газарыень соохарлохо һаяана. Тиихэдэнь Дондок: «Аа, шолмонууд, миниий гарһаа гаража ходо ошохогүй байхаа!»—гэжэ нойроо хүрэһэнэ баһал мартан, тоомгүй урадхалнуудые дахин дахин номгодхоно.

Тиигэжэ байтар талаатан урдажа байһан ўһаниинь бага намхаһан хэбэртэй боложо, урадхалайнь солбон хүхюун хэлэнүүд тэнгэл хүсэ тамиргүй болоходол гэшэбэ. Дондок тон ехэтэ һатаагаа зобон: «Ўһамни таһалдашаба гээшэ гү?!» гэжэ һубаг тээшэ гүйн ошожо харана. Үнээрээшье аюул болошоһон, канавынь ўһан шэргэхэ болошоод, оосройнь шулуун бултайжа эхилшэһэн байба.

«Зай, иихэдээ муу юумэ болоо! Худай голой шулуун хаалта тэһэрээ байна. Теэд, үдэшэ болтор звеногойнгоо участок ўһалжа дүүргээгүй һаа юун гэһэн ехэ хохидол гээшэб!»

Дондок хүбүүнэй хабарай һалхинда тулижа хара хүрин болошоһон шарайнь һанаа зобориһоо бүри ехээр барышахадал гэнэ. Һаяхан бултайн гараһан түхэреэн уллан наран Дондогой урдаһаа малайн энеэбхилэжэ байһан мэтэ үзэгдэнэ.

«Мүнөө жэлдэ газараа ўһалжа шадаагүй һаа, Сталин багшадаа бэшэһэн бэшэг соогоо абаһан үилгаяа үлүүлэн дүүргэхэнь хэсүүтэйл. Теэд, ўнэхөөрөө шулуун хаалтын тэһэршоо һаа, тэрэниие бүхэли үүгтөөшье дахин бодхоохогүйш. Али Зүүн Гүбэйнь хажууда канава һэтэрһэн байба гү!»

Дондок яаран ошожо, газарайнгаа захаха хаяһан дулаан дэгэлээ хэдэрээд, хүрзээеэ үргэлөөд, хэды гэдэһээ үлдэһэн байбаншье, эдихэ хүнэһэнэйнгөө хажууда хүрэхэ сүлөөгүй гартаа барижа, канава үгсэн зубшажа, яаралтай түргэнөөр гэшхэлжэ ороо. Үгсэхэдэнь канавынь ўһан бүришье шэргэшэһэн байна.

Ошохо газарынь үшөөл холо байгаа. Дондок энхэргэн эжынгээ бэлдэжэ үгэһэн—шанаһан мяха, хилээмэ хоерые туулмаг сооһоо абажа, ехэхэн хомхойгоор ябууд дундаа ўмхэнэ. Садажа, досоонь тэнюун зохид болон, ойлгомторгүй гэнгиргэнэн дуулажа ороно.

«Харалнал, харалнал, харагымнай,
Харгыень алдаагүй мори юм даа.
Хамтаараа хэлсэбэл хэлсэгты даа
Харюугаарш ядалдаад ябагдаагүй».

Хөри һаа гаража ябаһан Дондок тухай хүн зон һайнаар хэлсэхэһээ бэшэ, муугаар хэлсэхэ юу байхаб даа. Теэд, Дондок дуунайгаа энэ үгэнүүдые тон ондоо удхатайгаар ойлгодог байһан юм. Ушар юуб гэбэл, бүри недонон жэлһээ хойшо Үетэн нүхэдынь звеньевод Дондок, һаалишэ Долгор хоернай хоорондоо һашхэлтэй болоо юм гэлсэлэг зантай болоһон байгаа. Зүгөөр юун дээрэһээ нимэ үгэ гараһаниинь мүнөө хүртэр мэдэгдэгүй юм. Арбан найматай арюун сэбэрхэн Долгор ама задагай аляа дорюун хубүүдые айхабтар зохидоор «амынь мэдүүлжэ» дүтэ ойроо хүргэдэгүй дээрэһээнь зореолхожо хэлэһэн үгэ байгаа гү? Али холшор илдам үгэтэйшье һаа, хонгор сэхэ зантай Дондок хүбүүн хурса хара нюдээрөө Долгор тээшэ амяа даруулан хаража байһан ябадал дээрэ гэнтэ гэнтэ өөрыгөө баридаг болоһон ушар энээнэй шалтагаан байгаа гү? Зүгөөр эдэ хоерой хоорондо хүнэй хэлсэмээр ямаршье ябдал огто гараагүй байһан юм.

Уржа удэшэ колхозой суглаан дээрэ президиумдэ һуухалаа Дондок хүбүүн клубай олон зон сооһоо гансал хүниие нюдээрөө бэдэрэн, оложо ядажа байтараа, арада һууһан арюухан Долгорой сэхэ урдаһаань согтой илдамаар хаража байһан нюдэнтэй золгоод, гэнтэ үлгэд гэжэ уруугаа хараашаһан,—нимэ ушар болоһон байгаа. Зүрхэниинь баяртай хүхюунээр түг-түг сохилжо байһан болобошье, хамаг зон гансал энээниие обеоржо байна ехотой гэжэ, юундэшьеб, Дондок досоогоо гинхэдэ һанаһан юм. Тиигэбэшье Дондок эзэлүүдгүй Долгор тээшэ дахин харахадань, тэрэнь баһал Дондок тээшэ илдам налархайгаар онеэбхилэн байһаниинь тон сохом байгаа бэлэй. Теэд, Дондок баһал зориггүйдэжэ, Удэшэ орой суглаанай тарахада гансаарханаа гэр тээ хариһан байгаа... Харин мүнөө Үнэн зүрхэнһөө үлэмжэ дорюунаар дуулана:

«Зоноороо хэлсэбэл хэлсэгты даа
Зоригоор ядалдаад ябагдаагүй».

Дондогой дуунай солгеон шанга абяан үглөөнэй сэлгеэн агаарые холо хүртэр суурнатуулна.

Зүүн Гүбэйнь хаяада хүрэхэдэнь, хадын хажуугаар татаһан һубагынь һатэрэгүй бүтэн, халижа байһан газар хаанашье байбагүй. Энээниие хараһаар шулуун хаалта тэһэрээ гэжэ мэдэд, мэнэ һая Дондогой зүрхэ сэдьхэлые эзэлжэ ябаһан инаг дуранай гое һайхан бодолнууд гэнтэ хиидэн арилна.

«Зай иихэдээ аюул болоо!»—гэһэн гансал хүндэ бодол бүхы бэеынь эзэлнэ.

Худай гол дээрэ гүйн ерэхэдэнь, ўһаниинь голоороо урдажа байгаа һэн. Теэд, ўнэр шулуун хаалтань бүтэн болобошье, хаалтын ноада хажууда айхабтар ехэ арьялаа булаг шэнгеэр ўһаниинь газар дорооноо бурьялан гаража байба. Хаалтын саадахи гүн ехэ сөөрэм дунэржа хаяабгаа хүрэхэеэ болишоһон байна. Зай яалтэйб? Үлгуудые хэлэхэеэ ошоо һаа, энэ ўһан улаашьегүй газараа эдижэ, бүхы хаалтаяа һалгааха байһаниинь дамжаггүй. Зааханшье хойшолуулжа болохогүй!

Дондок эрьедэ хэбтэһэн нэгэ мандагар шулуу үргэжэ хаалта дээрэ гараад сөөрэм худар хаяна. Мүнөө шулуунийнь «пулд» гээд, гүн сөөрэмнай оорой шулуун дээрэ хорд гажэ унахань дуулдана. Теэд таамаг юумэ таамаг. Нүхьнь өөрөө оложо бүглөөгүйдэ аргагүй!

Ўһан худар гараа хээд үзэхадэнь эртын хабарай мүльһэн хүйтэн ўһа халуун түмэрөөр хайраһан шэнги янгинуулаад абана. Дондок гэнтэ зүрхөө үхэн тэбдүүсэжэ, зоригоо мухардан зогсоно.

«Теэд манай сэрэгүүд немецүүдые намнажа ябахадаа Днепр, Волга мүрэшиие мүльһэнэй дундуур һамаржа гарадаг байгаа!»—гэһэн ушар Дондогто гэнтэ һанаадажа, дары сэхэлдэнэ. Дэгэлэе хэдэрээд, тон яаралтайгаар, бага хабжаганан байжа хубсаһаа тайлаад гүйн ошожо, сөөрөм худар һүрэн ороно. Хүйтэн ўһан хамаг бэеынь халуун дүлэн мэтээр хайраад абана. Сөөрэмэй ўһан хоолойсоонь байба. Дондок хэдэ хэдэн дахин шунгаадаа, ўһанай сүмэлжэ гараһан газарые олоодхино. Түрүүшээр сөөрэмруу хатһан шулуугаа абаашажа нухынь бүгдэхэдэнь тэрэнь багадашана. Уданшьегүй ўһанай хүйтэниие мэдэхээ болишоно.

Ўһанһаа гүйн гаражэ, дэгэлээ хэдэрэн, гуталаа үмдөөд, эрьеэр хэбтэһэн шулуунуудые асаржа үнөөхи нүхэн тушаагаа хаяна. Һүүлээрынь хүрэөөрөө хэдэн үргэлжэ дэгнүүлнүүдые малтан асараад, хаалта дээрээ табина.

Хэды хабжаганан шэшэржэ байбашье, баһа хубсаһаа тайлажа сөөрэм оруугаа шунгана. Энэ үедэ дүтэлэн гүйлгэжэ ябаһан тэргэтэйшье хүниие обеорногүй. Баһал хэдэ хэдэн дахин ўһаруу шунгана. Үнөөхи нухые шулуунуудаараа бүглөөд, дээрэһээнь томо дэгнүүлнүүдээр хушана.

— Гарыш, Дондок, Үхөө һалаа гээшэл ши!—гэһэн, айнги сошордонги эхэнэр хүнэй абяае Дондок паа дуулана. Ўһан сооһоо бултайжа харан гэһэнь, сөөрэмэйнь эрьедэ Долгор хүүхэн ерэод:

—Үтэр гарыш, Үхөө гээшэл ши!—гэжэ хашхаржа байба. Нюсэгэн байһан Дондок, дэмы дэмы гараараа зангажа:

—Арил, арил!—гэнэ.

Долгор һанаагаа зобоһоп, айһандаа зангалтыень ойлгоношьегүй. Дондок хүлеэхэ аргагүй гүйн гаража, дэгэлээрээ бэеэ ореоно, түргэн хубсална...

Долгорой урдаһаа зол жаргалаар дүүрэнги согтой нюдөөрөө энеэбхилэн:

—Долгор, ямараа, мэгдээбши, юун болооб?—гэжэ бага хабжаганаһан болобошье, хүхюутэйгээр дуугарна. Уйлажашье ядажа, өнсэжэшье ядажа, илдам сагаан шарайдаа инаг һайхан сэдьхэлээ бүгздынь толотуулан байһан Долгор урдаһаань дэб гэжэ дүтэлэн, бооже яоаһан нооһон сагаан нулаадаараа нойтон тархиинь ореон:

—Үгы яагаа гээшэбши, юрдөө? Хүйтэ абаад үбдөө һаа яаханши гээшэб!—гэжэ өнхэргэн даруугаар эбдүүсэн байжа дуугаран, тархиинь аршана.—Шамайе пигэжэ ябаа юм гажэ хэн мэдэбэ, хэн харабэ!

—Баараг юум ааб даа. Хахад часай хэрэг дээрэһээ хамаг зоной бүтээһэн хаалта һалахаяа байгаабшуу,—гэжэ намдуухаалар хэлэхые ороодобошье, Дондогой шүдэнүүд ээлүүдгүй табжаганалдана.

—Һүеэ тушаагаад ерэбэ гүш?

—Үү, манай абын захлһан архи бши хамнай! — гэжэ Долгор гэнтэ һанаа гүйн ошожо, ирагар олон бидонуудые тэһэн тэргэ дээрэһээ, хахад литр хара архи асарна:

—Үтэр гудамхи! Дулаасахаш, — гэжэ һарбайна. Архи уудагүй Дондок баг тэбүүсэбшье, баалуулан баалуулан гуламхина. Досоонь уни бутаран, уданшьегүй бэеэнь дулаасашана. Сэдьхэлдэнь айхабтар ехэ хүхюун баяр түрэжэ, юундэшьеб үнөөхи тугаар дуулажа ерэһэн «Зурынал зурынал харагымнай» гэһэн дуун ээлүүдгүй хоолойһоонь гарахаар тэмүүлнэ.

Долгор басаган баһал хүхюун боложо, мэхэтэйхэн илдамаар урдаһаань хаража:

—Намташни, Дондок, үшөө нэгэ ехотойл һонин бин даа. Шамда дуулгаха гэжэ зорюута ябза һэм,— гэнэ.

—Юун тээшэб, хэлыш түргэн!

—Сомондо шэнэ газетэ ерээд байгаа. Хара нааша, эндахэнэнь уншаад үзэ! — гэжэ Долгор «Бурят-Монголой Үнэн» газетые Дондогто һарбайжа, уншаха газарынь заан үгэнэ.

Тэрээн соонь, Үндэр уграса абаһанай түлөө Ленинэй орденоор шагнагдзншадай тоодо өөрынь нэрэ тобойсо бэшээтэй байба.

—Иимэл хадашни шамда орден шагнал хүртүүлнэ хаям даа,— гээд, газар ўһалха һубаг худар соогой хурдаараар шуумайн урдажа эхилһэн урадхалые заажа Долгор дорюун хүхюунээр хэлэнэ.

Баярлаһандаа бахардашоод байһан Дондок хубүүн Долгор тээшэ даб гэжэ тэбэрин шэнгаар тааладжархина. Долгорой шарайда зол жаргалай сог бадаран байгаа һэн...

—Хүлеэжэ бү яда, һаалишадай шэгнал һаяар баһа гарахал байха, —гэжэ Дондок хүбүүн зоригтой солбоноор инаг нүхэргөө халанэ.

Ўһалуурнин һубагаар билгарма һайхан ўһан ерээдүйн ургасада умда хоол абаашахаа яаран урадана. Дээрэ гараһан наран хүхюун дулаан элшээеэ нойрһоо һаринэн дайдада элбэг дэлбэгээр түхээнэ.

Улан-Удын оедолой фабрикын коллектив майн урда тээхи мүрысөөндэ оролсоод, ажалай эрхим амжалтануудаар шалгаржа энэ үдэрые угтахань.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хубсаһа оегшодой бригадир А. Дульская. Тэрээнэй бригада һарынгаа даалгабариие холо үлүүлэн дүүргэе.

И. Красавцевай фото.

Даша-Дэлэг БУЯНАЕВ

Һур харбаашан

Хүдэр нэмэн
Хүнгэн улар матаржа,
Хурдан гедли
Хүсэ шадалаа бэхилжэ
Онын мүрөөр
Ошота сахилгаандал гарахаяа
Бурят баабайн
Балсаита гарта тогтоно,
Һайхан сагаан
Һахан һагсалзуулан,
Һубарин жэрыһэн
Һур-сагаалса мэргэлэй,
Хволвйн баялиг
Хонгео дуув эздэлүүлэн,
Һолонгото годлиин
Соло дуудаба, маһалзан:
«Жаргалта сагта
Зорин ерэһэн хоерөди,
Жаран жэлдэ
Золгон ябаһан нүхэдбди,
Жаран наһанай
Золто нюдэнэй хурсатай
Замдаи номоной
Зурагаар годлиин сэхэтэй
Бэеын тамир,
Гарай шадал нинлүүлэн,
Байнам эзэзд,
Нэгэн доро нэгэдүүлэн,
Алтан годлимни,
Тудабал—таһа сохеорей,
Ашата годлимни,
Тэнэбэл—талада ганхаарай!»
Үльгэр таабариин
Үнэн баатартал үгэлбэ,
Убгэн баабайн
Үнэтэ годли дэгдэбэ.
Шэнгэн агвар
Һэтэ сохиһон годлиин
Шадалай захиралтаар
Сохин буухатайнь адли,
Һур-сагаалсань
Һубаралдан, дэбхэрэлдэн
Саана наана
Сайбалзан унана, собхороддон'
«Баабай Шагдар—
Бурядай мэргэн»,—гэлдэн,
Хүгшэн, залуу
Харбаашад баран хүхилдэнэ,
Мүрыень сохин
Альгаа ташан знеэлдэнэ.

Майн 1-эй физкультурнигуудай парадта бэлэдхэл

Городой һайндуранай спортивна обществонууд майн 1-дэ болохо физкультурнигуудай парадта бэлэдхэл ябуулжа байна.

Жэшээлхэдэ, «Медик» гэжэ һайндуранай общество һаяхан граната шэдэлгээр мүрысөө үнгэргэбэ. Энэ мүрысөөндэ медбүргуулиин, аптекоуправленниин, центральна поликлиникын ба бусад медицинскэ эмхи-зургааануудай дэргэдэхи физкультурна коллективүүдэй 100 гаран гэшүүд хабаадалсаа.

Коллективүүд хоорондын мүрысөөндэ түрүү һуурние медһүргуули, хоердохи һуурние центральна поликлиникэ эзэлбэ. Мүн өөһэд хоорондын мүрысөөндэ басагадай дундаһаа (31 метр 80 сантиметртэ граната шэдэжэ) нүхэр Игонина, хубүүдэй дундаһаа (45 метр 50 сантиметртэ шэдэжэ) нүхэр Саниев гэгшэд түрүү һууринуудые эзэлбэд.

Мүнөө энэ спортивна общество майн һайндэрлэлгын үдэрнүүдтэ болохо эстафетэдэ хабаадалсахаар 2 команда, мүн 100 хүнөөр бүридэһэн физкультурнигуудай колонно бэлдэжэ байна. Бэлэдхэгдэжэ байгаа команданууд соонь суута физкультурнигууд нүхэд Бадмаева, Юров, Рыкова, Бурмакин ба бусад оролсоно.

* * *

Тэрэшэлэн «Буревестник» гэжэ һайндуранай спортивна обществынхид тусгаар футбольно, волейбольно ба бусад командануудые, 50 хүнөөр бүридэһэн физкультурнигуудай колонно бэлэдхэжэ байна.

Е. И. СОРОКОВИКОВ-МАГАЙ

Бурят-Монголой республикын суута үльгэршэн, Советскэ уранзохеолшодой союзай гэшүүн, БМАССР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулгаша Егор Иванович Сороковиков-Магай 1948 оной апрелийн 26-да наһа бараба.

Е. И. Сороковиков 1868 оной апрелийн 7-до БМАССР-эй, Түнхэнэй аймагай Сагаан-Нуурай сомоной Ближний Хобок тосхондо түрөө һэн. Үшөө элир залуу байхаһаа үльгэр хэлэжэ эхилээд, уданшьегүй ехэ үльгэршэн боложо нютагтаа суурхаһан байна.

Егор Иванович ород ба бурят-монгол арадуудай үльгэрнүүд болон домогуудые хэлэдэг байһан юм. Нүхэр Сороковиков арадай аман найруулгын эрхим зохеолнуудые оложо абадаг, ород болон бурят-монгол арадуудай ахадүүгэй хани барисаа ба нэгэдэлые тодоор үльгэрлэн харуулдаг байгаа.

Егор Ивановичын үльгэрнүүдынь «Правда», «Б.-М. Правда», «Б.-М. Үнэн» газетэнүүдэй хуудаһанууд дээгүүр, журналнууд, альманахууд болон «СССР-эй арадуудай зохеол», «Ородой үльгэрнүүд ба шэлэгдэмэл мастернууд», «Зүүн Сибириин ород үльгэрнүүд», тэрэшэлэн «Сталин БМАССР-эй арадуудай зохеол дотор» гэжэ сборнигуудта ба номууд соо хэблэгдэнхэй.

Егор Иванович болбол советскэ үльгэрнүүдые эхин түрүүн зохеогшодой нэгэниинь мүн байгаа. Октябрьска революци, арадуудай вождьнор Ленин болон Сталин, коммунистическэ партиин ба советскэ хүнүүдэй баатар габьята ажал хадаа советскэ бодото байдал тухай, гражданска дайнай, социалистическэ байгуулалтын баатар габьята хэрэгүүд тухай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуурхэ дайнай үдэрнүүдтэ советскэ хүнүүдэй байлдаанай ба ажалай баатаршалганууд тухай идеягээр баян үльгэрнүүдые зохеолгодо Е. И. Сороковиковые зоригжуулһан байна. «Гитлерэй зүүдэн», «Гитлер ба тэрэнэй һүүл тухай» гэжэ дайсанда өөбүүрхэһэн үльгэрнүүд, мүн «Ородой баатар бүлэ», «Афинья хүгшэн», «Загаһаша Василий ба тэрэнэй бүлэ» гэжэ гайхамшаг патриотическа үльгэрнүүдынь дайнай үедэ агуурхэ советскэ арадые зэбсэглэн зоригжуулжа байба. Нүхэр Сороковиков өөрынгөө зохеолнууд дотор манай советскэ үеын тон шухала талануудые абажа, инаг Эхэ ороной гөө эрхим хүнүүдые харуулдаг, өөрынгөө орон нютаг ба ажалда үнэн зүрхэнһөө дурлаһан Советскэ Союзайнгаа хүсэ шаяа болгоо алдар солын түһада баатаршалгануудыг гаргахыень уряалдаг һэн.

Егор Ивановичын зохеолнуудынь бурят дээрэ арадайнгаа аша түһада ашаг хэхэ ябадалда сүм зорюулагдадаг байгаа. Тэрэ хадаа клубууд ба социалистическэ культурын байшангууд соо, бурятуудай нууд болон колхозуудта үльгэрлэгдэ хөөрэжэ, олоннитын ажабайдалда эзэлдэг тэй, хэшээлтэйгээр хабаададаг байна.

Егор Иванович Сороковиков-Магай габьяануудыень арад зон үндэр өндөр сэгнэһэн байна.

БМАССР-эй Верховно Совелэй Президиумээр нүхэр Сороковиковто БМАССР-эй искусствонуудай габьята ажал-ябуулгашын хүндэтэ нэрэзэргэ олгогдоһон байгаа.

Республикын ажалшад болбол гайхамшагта үльгэршын түрэһөөр 80 жэлдэ һоһонтой, зохеолой ажал-ябуулга эхилһээрнь 25 жэл болоһонтойнь дайнай дуулан, баярай еһолол тэмдэглэһэн байна. Бүгэдэрадай анхаралаар зориулагдаа советскэ правительствода, большевистскэ партида, агуурхэ Сталинда хүндэтэлэшагүй ехээр баясаһан Егор Ивановичтэй хадаа советскэ ажабайдал ба ерэхэ үдэр түлөө тэмсэл ба жабхаланта һайхан үльгэрүүдые дуулаһан шэнэ үльгэрүүд найруулжа эхилһэн байгаа.

Бүхы орон соо элитэ болоһон арадай сэсэн үльгэршэ Егор Иванович гэрэлтэ һайхан дүрэ шарайнь манай расхаалда хэтэдээ үлэхэ байна.

А. Казаков
М. Хангалов
Н. Неверов
Ц. Дамдинжапов
Х. Намсараев
Д. Лубсанов
Г. Цыдынжапов
Ц. Галсанов
Ж. Тумунов
Н. Балданов
А. Белоусов
Ц. Сампилов
К. Бедлинский
Г. Бельгаев
М. Хамаганов
Б. Мунжинов
П. Розанов
Я. Уринов.

„Б.-М. Үнэн" газетын бэшэһэнэй һүүлээр

„Больнична хэрэгүүд..."

«Больнична хэрэгүүд...» гэһэн гаршаггай статья манай газетын Үнгэрэгшэ оной декабриин 5-ай номерто толилогдоо һэн. Тэрэ статья соо Улан-Удын инфекционно больницада ехотой эмхи журамай Үшөө Үгы байһаниие харуулагдаһан байгаа.

Дурсагдагша статья соо хэлэгдэһэн дутуу дунданууdые шалгахын тула, өлүүрые хамгаалгын министерство хадаа медсан-трудай обкомой түрүүлагшэ нүхэр Ситниковагай хабаадалгатайгаар тускай комисси тогтооһон байна. Тиин, дурсагдаһан дутуу дунданууdые шалгажа үзэһэнэй һүүлээр, зохихо хэмжээнүүд абтаба. Мүнөө инфекционно больницаль водопроводно системэ ба хубсаһа угаалгын гэр заһабаринлагдажа, хубсаһа угаалга һайнаараа даа. 100 электрическэ лампанууд гаветэ захилган эмхидхэгдээ. Вондо муугаар хандаһанай ба хүдэлмэрэ һайтар эмхидхэжэ шадаг дээрэһээнь врач нүхэр Н. П. Бацманууллга хэгдээ, ахалагша медсестра говская гэгшэ доодо шатын хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаанда оруулагдаба, медсестра Ощепковаг выговор соносхогдобо. Газетэдэ тусгаһан тус статья больницын мерилгэ хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаанда зүбшэн хэлсэгдэбэ,—гэжэ БМАССР-эй үлүүрые хамгаалгын Министрые орлогч нүхэр Резницкий манай редакциде ирэнэ.

„Хориинхид алдуугаа дабтана"

Манай газетын энэ оной февралийн 3-ай номерто «Хориинхид алдуугаа дабтана» гэһэн гаршаггай статья толилогдоо һэн. Тэрэ статья соо Хориин аймагай дарим колхозуудта Үзэг бэшэг мэдэхэгүйшүүлые ород алфавит дээрэ зохеогдоһон бурят-монголой шэнэ Үзэг бэшэгтэ һургалга Үшөө эхилээгүй гэжэ бэшэгдэһэн байгаа. Тэндэ бэшэгдэһэнэй ехоор шалгаад Үзэхэдэ, дурсагдаһан зүйлнүүдэй зүб байһаниинь элирүүлэгдэжэ, зохихо хэмжээнүүд абтаба.

Ород алфавит дээрэ зохеогдоһон бурят-монголой үзэг бэшэг мэдэхэгүй ба багамэдэхэ ябадалые усадхаха зуудал ажалшадай депутатуудай аймсоведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ асуудалаар аймагай арадай гэгшэдтэ һаһагые даагша тоосоого элидхэ ёстой байна. Мүн тус асуудал һургуулийн ректорнүүдэй ба багшанарай зүбшөөрэ хоер дахин хэлсэгдээ.

Мүнөө Үедэ, аймагай бүхы бурят-монгол зуудта Үзэг бэшэгтэ һургалга эхилсэн гэдэнхэй. Тиин, һуралсалай зүйлнүүдийн дэбтэр гэхэ мэтээр хангагдаагүй һургуулинууд хүдэлмэрилжэ байна гэжэ Хориин аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Цыренсоржиев манай редакциде мэдэгдэбэ.

Харюусалгата редактор
Д. Д. ЛУБСАНОВ

БМАССР-эй Советскэ уранзохеолшодой союзай правлени ба литфондын совет болбол гайхамшагта уран үльгэршэн, советскэ уранзохеолшодой союзай гэшүүн, БМАССР-эй искусствонуудай габьята ажал-ябуулгаша.

Егор Иванович **СОРОКОВИКОВ-Магайн** *наһабараһанда гүнзэгы гашуудалаа элирхээлэн, түрэлхид ба танил нүхэдтэнь шаналһанаа мэдүүлнэ.*

„Бурят-Монгольская Правда" ба „Бурят-Монголой УНЭН" газетын редакциууд болбол Бурят-Монголой АССР-эй эрхим үльгэршэдэй нэгэн

Егор Иванович

Сороковиковой

наһа бараһан тухайда өөһэдэй гүнзэгы гашуудалаа гаар мэдэгдэхэ зуураа, тэрэлхид ба дүтын хүнүүдтэ шаналалаа мэдүүлнэ.

Түнхэнэй аймагай гүйсэдхэхэ комитет ба ВКП(б)-гэй аймагай комитет болбол манай нютагай алдарта үльгэршэн, БМАССР-эй искусствонуудай габьята ажал-ябуулгаша.

Егор Иванович **СОРОКОВИКОВ-Магайн** *наһабараһанда гүнзэгыгөөр гашуудажа, бүхы түрэлхид ба танилнуудтань шаналаа мэдүүлнэ.*

Бурят-Монголой Гүрэнэй өмнөдэ ажалаа ябуулгатура ба экономикын научно-исследовательскэ жэлэлгын Институт болбол БМАССР-эй искусствонуудай габьята ажал-ябуулгаша алдартай үльгэршэн.

Егор Иванович **СОРОКОВИКОВ**

Наһа барапан тухай гүнзэгы гашуудалтайгаар мэдэгдэхэ, тэрэлхид ба танилжа байһанаа түрэлхид ба хамаатандань мэдүүлнэ.

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ, Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80, зам. редактора—23, ответ секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства—3-23 (2 зв.), культуры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.), объявлений—2-64 (2 зв.). Для междугородних переговоров—

Ц—00319 Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. Тираж